

Jueces

A'ti pūrī a'tiro weero ojano'pā nise ni'i

Josué, tojo nicā b̄acurā cū nícaterocjārā w̄erīca be'ro Israe curuacjārā Ō'acūrē ējōpeodu'u, na ɰaro weeseticārā niwā. Titare Canaá di'tacjārā Israe curuacjārā yere yaja, ña'arō weecārā niwā. Be'ro Israe curuacjārā ɰpɰtɰ pi'eti, bujaweti, Ō'acūrē acobojose s̄erīcārā niwā. Tojo weecā ī'agū, Ō'acū narē yu'r̄uodutigū, s̄u'ori nisetiri masārē cūucū niwī. S̄u'ori nisetiri masū catiri cura añurō n̄iseticūcārā niwā. Cū w̄erīca be'ro masā Ō'acūrē sirutudu'u, no'o ɰaro ējōpeoseticūcārā niwā. Na tojo weecā ī'agū, Ō'acū na me'rā ua, narē ī'atu'tirā dutise doca wa'acā weecū niwī. Be'ro Israe curuacjārā ɰpɰtɰ pi'eti, bujaweti, Ō'acūrē acobojose s̄erīcārā niwā. Na tojo weecā ī'agū, Ō'acū narē ni'cū s̄u'ori nisetiri masūrē o'ócū niwī tja. S̄u'ori nisetiri masū narē ī'atu'tiri masā doca nirārē a'mewējē wijata'acū niwī. Be'ro tja todɰporo na ña'arō weeseti'caronojōta weenu'cūcā'cārā niwā.

S̄u'ori nisetiri masā wa'terop̄are nibutia'cārā Débora, Barac, Gedeō, Sansón nicārā niwā. Āp̄erā s̄u'ori nisetiri masā quē'rā nicārā niwā.

Judá ya curuacjārā, tojo nicā Simeó ya curuacjārā cananeo masā me'rā a'mewējē'que ni'i

¹ Josué wěříca be'ro Israe curuacjārā Ō'acūrē a'tiro ni sērītiña'cārā niwā:

—¿Ūsā wa'tero nirā Israe curuacjārā dinojō curuacjārā cananeo masā me'rā a'mewējērā wa'amu'tārāsari?

² Ō'acū narē a'tiro ni yu'ticu niwī:

—Judá ya curuacjārā wa'amu'tārāsama. Yu'u a'ti di'tare narē o'otojapu, nicu niwī.

³ Cū tojo nicā tu'orā, Judá ya curuacjārā umua na ma'misumua Simeó ya curuacjārārē pijineocārā niwā. Narē a'tiro nicārā niwā: “Te'a, ūsā ya di'ta niatjopu wa'arā. Cananeo masārē a'mewējētamurā a'tia. Be'ro ūsā quērā musā ya di'ta niatjore musā me'rā a'mewējētamurā wa'arāsa'a”, nicārā niwā. Na tojo nicā tu'orā, Simeó ya curuacjārā, “Ja, cananeo masārē musā me'rā a'mewējētamurā wa'arāsa'a”, nicārā niwā. ⁴ Tojo weerā Judá ya curuacjārā na acawererā Simeó ya curuacjārā me'rā cananeo masārē, tojo nicā ferezeo masā me'rā a'mewējē, na ye di'ta nimi'quere ē'macārā niwā. Ō'acū cū tutuaro me'rā tojo weecārā niwā. Bezepure diez mil umuarē wējēcārā niwā.

*****

¹⁹ Ō'acū Judá ya curuacjārā me'rā nicu niwī. Tojo weerā na di'ta opa bu'papijaro nirārē cō'awīrō, ē'macārā niwā. Tojo weemirā, opa pa'tiro nirā pe'ere cō'awīrōmasīticārā niwā. Na cabayua wejesepawu cōme me'rā wee'quepawu cuocā ĩarā, tojo weemasīticārā niwā. ²⁰ Moisé Calere ní'caronojōta Hebrō wāmetirore o'ocārā niwā. Cale i'tiarā Anac pō'rārē cō'awīrōcā'cu niwī. ²¹ Benjamí ya curuacjārā pe'e jebuseo

masã, Jerusalẽpũ nirãrẽ cõ'awĩrõmasĩticãrã niwã. Tojo weerã jebuseo masã, tojo nicã Benjamí ya curuacjãrã a'tocaterore ni'cãrõ me'rã topũ nidecotima yujupũ.

José pãrãmerã nituriarã Betecjãrã me'rã a'mewẽjẽ, docaque'acã wee'que ni'i

²² José pãrãmerã nituriarã Betecjãrã me'rã a'mewẽjẽrãtirã, majãcãrã niwã. Na tojo weecã, Õ'acũ narẽ weetamucũ niwĩ. ²³ Na ï'adu'tiri masãrẽ Betepure o'ócãrã niwã. Toduporopũ ti macã Luz wãmeticarõ niwũ. ²⁴ Na ï'adu'tiri masã ti macãcjũ ni'cũ wijaticã ï'arã, cũrẽ nicãrã niwã: “¿Ûsã macãrẽ no'o pe'e sãjãcã añubosari? ï'oña. Mu'ũ tojo ï'ocã, mu'urẽ añurõ co'terãti”, nicãrã niwã. ²⁵ Tojo weegũ cũ macã sãjãrõrẽ ï'ocũ niwĩ. Be'ro ti macãrẽ sãjãa, nipe'tirã topũ nirãrẽ wẽjẽpe'ocã'cãrã niwã. Ti macã sãjãrõrẽ ï'o'cũma, tojo nicã cũ acawererãrẽ wẽjẽticãrã niwã. ²⁶ Be'ro ti macã sãjãrõrẽ ï'o'cũ hitita masã ya di'tapũ wa'a, topũ ni'cã macã pãacũ niwĩ. Ti macãrẽ Luz wãme õ'ocũ niwĩ. Tojota wãmetidecotisa'a yujupũ.

*****

2

Õ'acũ cũ basuta nimigũ, cũrẽ wereco'tegu weronojõ upũsãjãnũ'cã Boquĩpũ bajua'que ni'i

¹ Õ'acũ cũ basuta nimigũ, cũrẽ wereco'tegu weronojõ upũsãjãnũ'cã* Gilgapũ ni'cũ majãa, Boquĩpũ ejacũ niwĩ. Israe curuacjãrãrẽ a'tiro

* **2:1** 2.1 ï'aña Gn 16.7 docapũ oja'quere.

nicu niwĩ: “Yũ'u musārē Egiptopu ní'cārārē mi-
iwijawu. A'ti di'ta, musā ñecũsumuarē o'oguti
ní'que di'tapu miitiwu. Yũ'u narē a'tiro niwũ:
‘Yũ'u musā me'rā “A'tiro weeguti” ní'quere
weedu'usome. ² Musā quē'rā a'ti di'tacjārā
me'rā apo nisetisome. Na ějōpeose mesārĩrē
ũtā me'rā seeneocũu'que mesārĩrē paastedi-
jorāsa'a, nimiwũ. Musā pe'e yũ'u tojo ní'quere
weetiwu. ¿De'ro weerā musā tojo weetiri? ³ Tojo
weegu ni'cārōacārē musārē were'e. Yũ'u a'ti
di'tacjārārē cō'awĩrōnemosome. Na musārē
cariborāsama. Tojo nicā, na ějōpeose me'rā
musārē ña'arō wa'acā weerāsama”, nicu niwĩ
Õ'acũ.

⁴ Õ'acũ cũ basuta nimigũ, cūrē wereco'tegu
weronojō upusājānu'cā narē tojo ni ucũca be'ro,
Israe curuacjārā nipe'tirā uputu uti, caricũcārā
niwā. ⁵ Tojo weerā to na utirore Boquim† wāme
ō'ocārā niwā. Tojo wee wa'icūrārē wējē, Õ'acūrē
ũjũamorōpeocārā niwā.

*****

¹⁰ Josué cũ ní'caterocjārāpu wērĩpe'tia
wa'acārā niwā. Na be'rocjārā Õ'acūrē, tojo
nicā cũ Israe curuacjārārē añurō wee'quere
masĩticārā niwā.

*Israe curuacjārā na Õ'acūrē ějōpeodu'u'que
ni'i*

¹¹ Na no'o nirā Baal wāmetirā queosere
ějōpeocārā niwā. Õ'acũ ĩ'orōpũre na tojo weese
ñā'a nicaro niwũ. ¹² Na ñecũsumua Egiptopu

† 2:5 2.5 Hebreo ye me'rā Boquim ní'ro, “utirā” nisĩ'rĩrō wee'e.

ní'cārārē wīorē'cu pe'ema ējōpeodu'ucārā niwā. Na ye macārī pu'tocjārā ējōpeorānojōrē sirutu, ējōpeosirutucārā niwā. Na tojo weecā ī'agū, Ō'acū pūrō uacū niwī. ¹³ Cūrē ējōpeodu'u, āpērānojō Baal queose, tojo nicā Astarté queose yee'quere ējōpeocārā niwā. ¹⁴ Tojo wee Ō'acū na me'rā uagu, yajari masā na ote'quere, na ye nimi'quere yajape'ocā weecū niwī. Tojo nicā, narē ī'atu'tirā na tiro nirārē na me'rā a'mewējē, pōtēoticā weecū niwī. ¹⁵ Cū narē ní'caronjō nipe'tisetiri na a'mewējēsetirinucū Ō'acū narē ña'arō wa'acā weecū niwī. Tojo weerā na pūrō pi'eticārā niwā.

¹⁶ Na tojo pi'eticā ī'agū, Ō'acū narē su'ori nisetiri masārē cūunū'cācū niwī. Na me'rā Israe curuacjārārē ña'arō wee yajarārē yu'rūweticā weecū niwī. ¹⁷ Cū tojo weemicā, su'ori nisetiri masārē tu'oticārā niwā. Āpērānojō Ō'acū nitirā pe'ere ējōpeoseticārā niwā. Na ñecūsūmua pe'e Ō'acū dutisere añurō weecārā niwā. Na, na weronjō weeticārā niwā. Maata Ō'acūrē ējōpeodu'ucā'cārā niwā. ¹⁸ Israe curuacjārārē ī'atu'tirā narē ña'arō wee, pūrō pi'eticā weecārā niwā. Na uti caricūserē tu'ogu, Ō'acū narē pajaña'cu niwī. Tojo weegu masārē su'ori niseti-acjare cūúgū, cūrē weetamucū niwī. Cū catiro ejatuario masārē narē ī'atu'tirārē yu'rūweticā weecū niwī. ¹⁹ Su'ori nisetiri masū wérīca be'ro masā apaturi ña'arō weedojacārā niwā. Na pacūsūmua yu'rūoro ña'arō weeseti, āpērānojō Ō'acū nitirānojōrē ējōpeoseticārā niwā. Na ña'arō weesetisere ne du'uti, na wācūserē

dūcayusī'rīticārā niwā.

²⁰ Na tojo weecā ī'agũ, Ō'acũ Israe curuacjārā me'rā pūrō uacū niwī. A'tiro nicū niwī: “Ā'rā na ñecūsūmua me'rā yu'u 'A'tiro weeya' ní'quere yu'rūnu'cāma. Yu'u dutisere ne tu'osī'rītima. ²¹ Tojo weegu Josué cū wērīse duporo masā cō'awīrōti'cārārē cō'awīrōsome. ²² Na ñecūsūmua yu'ure ējōpeorāsari nīgũ, apeye macārīcjārārē cō'asome yujupū”, nicū niwī. ²³ Tojo weegu Ō'acũ maata Josuére te macārīcjārārē nūrūpe'ocā weeticū niwī. Narē totá tojacā weecū niwī.

3

Israe curuacjārā Canaá di'tapure cō'awīrōno'ti'cārā queti ni'i

¹ Israe curuacjārā Canaá di'tacjārā me'rā a'mewējēcaterore pājārā Israe curuacjārā pārāmerā bajuaticārā niwā yujupū. Na yu'ure ējōpeorāsari nīgũ, āpērā ti di'tacjārārē Ō'acũ cō'awīrōticū niwī. ² Ma'mapjia a'mewējēmasītirārē a'mewējēmasīato nīgũ, Canaácjārārē topū tojacā weecū niwī. ³ Ā'rā topure tojacārā niwā: Ni'cāmocurā filisteo masā wiorā, nipe'tirā cananeo masā, sidonio masā, heveo masā ūrūpagū Líbano di'tapū nirā Canaápū tojacārā niwā. Heveo masā ūrūgũ Baal-hermón wāmeticjū me'rā téé Hamat sājārōpū me'rā niseticārā niwā. ⁴ Ō'acũ “¿Israe curuacjārā na ñecūsūmuarē Moisé

me'rã yu'u dutise cūu'quere yu'tirāsari?" nígũ, Canaácjārãrẽ ti di'tapũ tojacã weecũ niwĩ.

⁵ Israe curuacjãrã ã'rã masã wa'teropũ macârĩticãrã niwã. Cananeo masã, hitita masã, amorreo masã, ferezeo masã, heveo masã, jebuseo masã tiropũ niseticãrã niwã. ⁶ Israe curuacjãrã põ'rã sõ'oní'que macârĩcjãrã põ'rã me'rã púaperi numiso, niseticãrã niwã. Tojo weerã tocjãrã ëjõpeorã, Õ'acũ nitirãnojõrẽ ëjõpeo niseticãrã niwã.

Otoniel Israe curuacjãrãrẽ Mesopotamia wiogũre yu'rũweticã wee'que ni'i

⁷ Israe curuacjãrã Õ'acũrẽ wãcũti, Baal, tojo nicã Astarté wãmetirã na queose yee'quere ëjõpeocãrã niwã. Tojo weerã Õ'acũ ï'orõpũre ña'arõ weecãrã niwã. ⁸ Na tojo weecã ï'agũ, Õ'acũ na me'rã ua, Cusán-risataim, Mesopotamia di'ta wiogũre wiacũ niwĩ. Ocho cũ'marĩ Cusán-risataim dutiro docapũ nicãrã niwã. ⁹ Be'ro na Õ'acũ weetamusere upũtũ sêrĩcã tu'ogu, narẽ yu'rũoato nígũ, Otoniel, Cenaz macũ, Caleb acabijire o'ócũ niwĩ. ¹⁰ Espĩritu Santu Otoniepure sãjãa, Israe curuacjãrãrẽ sũ'ori nisetiri masũ sãjãcũ niwĩ. Cũ Cusán-risataim yarã masã me'rã a'mewëjëgũ wa'acũ niwĩ. Õ'acũ Otoniere Cusán-risataĩrẽ wapata'acã weecũ niwĩ. ¹¹ Be'ro cuarenta cũ'marĩ ti di'tapũre a'mewëjëse marĩcaro niwã. Téé Otoniel, Cenaz macũ cũ wêrĩcãpũ soose nicaro niwũ.

*Aod Israe curuacjārārē moabita masārē
yur̥weticā wee'que nī'i*

¹² Otoniel wērīca be'ro Israe curuacjārā apaturi Ō'acū ī'orōp̥ ña'arō weeseticārā niwā. Tojo weeg̥ Ō'acū Moab di'ta wiog̥ Eglō wāmetigure Israe curuacjārā nemorō tutuag̥ wa'acā weec̥ niwī. ¹³ Cū Eglō amonita masārē, tojo nicā amaleca masārē a'mewējētamudutig̥ sērīc̥ niwī. Tojo weerā na Israe curuacjārā me'rā a'mewējē, Jericó opa ñorī nirī macārē wapata'acārā niwā. ¹⁴ Dieciocho cū'marī Israe curuacjārā Eglō dutiro doca nicārā niwā.

¹⁵ Tic̥se cū'marī be'ro Israe curuacjārā Ō'acūrē cū weetamusere ʷp̥t̥ sērīcārā niwā tja. Na tojo weecā, Ō'acū narē yur̥uoc̥j̥ cūpecamocā me'rā a'mewējēgūrē Aod wāmetigure o'óc̥ niwī. Cū Gera mac̥, Benjamí ya curuacj̥ nic̥ niwī. Ni'cā n̥m̥ Israe curuacjārā cūrē na wapaseese me'rā Eglōp̥ o'ócārā niwā. ¹⁶ Aod di'pjī p̥aperi osoyojaca pjī, ni'cā metro deco yoari pjīrē da'rec̥ niwī. Ti pjīrē cū yaro su'tiro doca, diacj̥ca ʷsó pe'e d̥'teō'oc̥ niwī. ¹⁷ Be'ro Israe curuacjārārē wapaseesere Eglōrē wiag̥ wa'ac̥ niwī. Eglō di'ib̥jug̥ nic̥ niwī. ¹⁸ Te na wapasee'quere Eglōrē wiáca be'ro cū me'rā ba'pati'cārā me'rā majāmitojaac̥ niwī. ¹⁹ Gilgal tiro ti macācjārā ējōpeorā yee'que p̥'top̥ eja, Aod majāmitojaati, Eglō tirop̥ure a'titic̥ niwī tja. Cūrē a'tiro nic̥ niwī:

—Wiog̥, āpērā tu'otiro, m̥'urē quetire wereg̥ a'tiap̥.

Cũ tojo nicã tu'ogu, wiogu cũ docacjârãrẽ, tojo nicã cãrẽ da'raco'terãrẽ “Ucũtirãta wijaaya”, nicu niwĩ.

²⁰ Na wijaáca be'ro Aod Eglõ cũ ya wi'i bu'i opa sira nirõ ti'aya marĩrĩ tucũpu dujigu pu'to eja, cãrẽ nicu niwĩ:

—Queti yu'u mu'urẽ miitise Õ'acũ mu'urẽ weredutise ni'i.

Tere tu'ogu, wiogu dujiri cũmurõpu ní'cu wã'cãnu'cãcu niwĩ. ²¹ Aod di'pjĩ diacjũca usõpu du'teõ'oca pjĩrẽ cũpecamocã me'rã wejewĩrõ, wiogure paagarpu ñosẽwẽjẽcu niwĩ.

*****

²³ Be'ro Aod ti tucũ sopere sawi me'rã bi'a, ventana soperu wijaacu niwĩ.

*****

²⁵ Be'ropu wiogure da'raco'terã yoacã ã'acũmĩ, cũ bajuticã ã'arã, wãcũque'ti, “¿De'ro wa'apari marĩ wiogure?” nĩrã, sawire mii, sopere pãocãrã niwã. Ti tucũpu sãjãa, na wiogure Aod wẽjẽcũ'cure bocaejacãrã niwã.

²⁶ Na wiogure co'teri cura Aod pe'e du'tiwã'cã wa'acu niwĩ. Tocjãrã ãjõpeose ãtã me'rã yee'que Gilgal cjasere yu'rua, Seirat wãmetiropu du'tia wa'acu niwĩ. ²⁷ Cũ Israe curuacjãrã ya di'tapure eja, Efraĩ curuacjãrã di'ta opa bu'papijaropu surarare pijineogũ, coronetare puticu niwĩ. Be'ro Israe curuacjãrã opa bu'papijaropu ní'cãrã cũ me'rã sirutubu'acãrã niwã.

²⁸⁻²⁹ Aod narẽ a'tiro nicu niwĩ: “Te'a, yu'ure sirutuya. Õ'acũ marĩrẽ ã'atu'tirã moabita masãrẽ docaque'acã weegusami”, nicu niwĩ.

Tojo weerã cãrẽ sirutubu'a, dia Jordã ã'cãatiropu Moab di'ta wa'arore cã'mota'anu'cãejacãrã niwã. Tojo weerã ne ni'cũ yu'rũpẽ'acã weeticãrã niwã. Titare diez mil moabita masã surara tutuarãrẽ wẽjẽpe'ocã'cãrã niwã. ³⁰ To be'ro ochenta cã'marĩ ti di'tapure a'mewẽjẽse marĩcaro niwã. Soose nicaro niwã.

Israe curuacjãrãrẽ Samgar filisteo masãrẽ yu'rũweticã wee'que ni'i

³¹ Aod be'ro Samgar wãmetigu, Anat macũ, Israe curuacjãrãrẽ su'ori nisetiri masã sãjãcu niwĩ. Cũ yucugu osoyojacju, wecuã nurũcju me'rã seiscientos filisteo masãrẽ ñosẽwẽjẽcu niwĩ. Cũ quẽ'rã Israe curuacjãrãrẽ yu'rũocu niwĩ.

4

Débora, tojo nicã Barac, na Sísarare docaque'acã wee'que ni'i

¹ Aod wẽrĩca be'ro Ô'acũ ã'orõpũre Israe curuacjãrã apaturi ña'arõ weeseticãrã niwã. ² Tojo weegu Ô'acũ narẽ Jabín, cananeo masã wiogu dutise doca tojacã weecu niwĩ. Jabín Hasor wãmetiri macãpu masãrẽ su'ori dutigu nicu niwĩ. Cũ yarã surara wiogu Sísara wãmetigu nicu niwĩ. Cũ Haroset-goĩpu macãticu niwĩ. ³ Jabín novecientos cabayua wejesepawu, cõme me'rã wee'quepawũre cuocu niwĩ. Veinte cã'marĩ Israe curuacjãrãrẽ ña'abutiario dutipecu niwĩ. Tojo weerã Israe curuacjãrã Ô'acũrẽ cã weetamusere upũtu sãrĩcãrã niwã.

4 Titare Débora wāmetigo Õ'acũ yere weremũ'tāgõ Israe curuacjārārē na a'pepũrĩsere apo, sũ'ori añurõ nisetiri masõ nico niwõ. Co Lapidot nũmo nico niwõ. ⁵ Co, masārē besego, ni'cã ño docapũ dujisetico niwõ. Tiño “Débora ya ño” wāmeticarõ niwũ. Ërũpagũ Efraĩ wāmetiri di'ta, Ramá, Betel decopũ tojacaro niwũ. Israe curuacjārã na a'pepũrĩsere apodutirã, co tiropũ wa'acārã niwã.

⁶ Ni'cã nũmũ Débora Barac wāmetigure pi-jidutico niwõ. Cũ Abinoam macũ, Quedes wāmetiri macãcjũ nicũ niwĩ. Quedes Neftalí ya curua nirĩ macã nicaro niwũ. Cũrē a'tiro nico niwõ:

—Õ'acũ, Israe curuacjārã wiogũ, mũ'urē a'tiro dutimi: “Ërũgũ Tabopũ wa'aya. Topũ mũ'u me'rã diez mil umua Neftalí, tojo nicã Zabulõ ye curaricjārārē miaña. ⁷ Sísara, Jabín yarã surara wiogũ, cũ yepawũ, cũ yarã surara me'rã mũ'u me'rã a'mewējēato nígũ, dia Cisõpũ wa'acã weeguti. Topũ cũrē docaque'acã weeguti”, mũ'urē a'tiro ni weredutiami Õ'acũ, nico niwõ.

⁸ Barac Déborare a'tiro yũ'ticũ niwĩ:

—Mũ'u yũ'ure ba'paticã, wa'aguti. Mũ'u wa'aticãma, wa'asome, nicũ niwĩ.

⁹ —Añurõsa'a; mũ'u me'rã wa'agoti, nico niwõ Débora. “Mejõ mũ'u tojo ní'que bu'iri, masã ‘Mũ'u me'rã Õ'acũ Sísarare docaque'acã weepũ’ nisome. Numio me'rã pũrĩcã Õ'acũ Sísarare docaque'acã weepũ” nirãsama, nico niwõ.

To be'ro Débora Barac me'rã Quedespu wa'aco niwõ. ¹⁰ Topu Barac Zabulõ, Neftalí ya curuacjãrã umuarẽ pijineocu niwĩ. Diez mil surara cũ me'rã a'mewějẽtamurã wa'acãrã niwã. Débora quẽ'rã cãrẽ ba'patico niwõ.

¹¹ Cedés pu'topu, yucugu pajicju encina wãmeticju Zaanaípu nicaro niwũ. Topu Heber, quenita masũ cũ ya wi'i su'ti caseri me'rã wéeca wi'i nicaro niwũ. Cũ ãpẽrã quenita masã me'rã ní'cu wijawã'cãcu niwĩ. Na quenita masã Hobab, Moisé mañecũ pãrãmerã nituriarã nicãrã niwã.

¹² Sísara pe'e "Barac ãrũgũ Tabor wãmeticjũre mäjãpu" nicã tu'ogu, ¹³ cũ novecientos tũrũsepawu, cõme me'rã wee'quepawure, tojo nicã nipe'tirã surarare neocũucu niwĩ. Neo, Haroset-goĩpu ní'cãrã wija, Cisón wãmetiri maapu wa'acãrã niwã.

¹⁴ Cũ tojo weecã ĩ'agõ, Débora Barare a'tiro ni wereco niwõ:

—Wa'aya. Ni'cãcã Õ'acũ marĩ wiogu mu'urẽ Sísarare wiagusami. Marĩ wiogu musã duporo u'mutãtojacu niami, nico niwõ. Co tojo nicã, Barac cũ yarã surara diez mil umua ãrũgũ Tabopu ní'cãrã Sísara yarã surara me'rã a'mewějẽrã wa'arã dijaacãrã niwã. ¹⁵ Barac yarã surara Sísara yarã me'rã a'mewějẽrã dijáaticã, Õ'acũ Sísara yarã surarare ucucã weecu niwĩ. Sísara pe'e cũ yawu tũrũpju cõme me'rã wéecawupu sãña'cu dijaa, omadu'tia wa'acu niwĩ. ¹⁶ Cũ tojo weeri cura Barac yarã surarare, na yepawure téé Haroset-goim wãmetiropu narẽ wějẽsirutucu niwĩ. Nipe'tirã

Sísara yarã surara wêrĩpe'tia wa'acãrã niwã. Ne ni'cũ yu'rãwetiticu niwĩ.

17 Sísara pe'e Jael, Heber ceneo masũ nũmo ya wi'i, su'ti caseri me'rã wéeca wi'ipũ du'ticu niwĩ. Heber, cũ acawererã, Sísara wiogu Jabín, Hasor macã wiogu me'rã añurõ a'mesũ'acu niwĩ. Tojo weegu Sísara ti wi'ipũ ejacu niwĩ. 18 Cũ etacã ĩ'agõ, Jael cãrẽ nico niwõ:

—Sãjãtia, yu'u wiogu. Ne uiticã'ña.

Co tojo nicã, Sísara ti wi'ipũ sãjãacu niwĩ. Sãjãa, cũ ejaque'acã, omacãjĩrõ me'rã cãrẽ omaco niwõ.

19 —Acowũosa'a. Yu'ure aco cã'rõacã tĩaña, nicu niwĩ.

Tojo weego cabra õpẽcõrẽ cabra casero me'rã poseyéca ajurore pão, cãrẽ tĩaco niwõ. Tĩatoja, cãrẽ omaco niwõ tja.

20 Sísara core a'tiro weeduticu niwĩ:

—Sopepu nu'cũña. ãpẽrã yu'rũarã, mu'u tiro “¿ãpẽrã marĩti?” ni sãrĩtiña'cã, “Marĩma” niña, nicu niwĩ.

21 Sísara, uputu ñujũ'cu niyugu, cãrĩyu'rũacu niwĩ. Cũ tojo weecã ĩ'agõ, Jael, Heber nũmo busuro marĩrõ ti wi'i cjase ni'cãgũ yucugu ti wi'ire tãapuanu'cõ'cure míi, cũ diapoare di'tapu paabi'pe wẽjẽco niwõ. Tojo wee wẽrĩa wa'acu niwĩ.

22 Be'ro Barac Sísarare a'magũ etacã, Jael co ya wi'ipũ ni'co wijaa, cãrẽ põtẽrĩgõ wa'aco niwõ.

—Sãjãtia. Mu'u a'magũrẽ ĩ'ogõti, nico niwõ.

Co tojo nicã, Barac ti wi'ire sãjãacu niwĩ. Ti wi'ipũ Sísara wẽrĩ'cupu cũñacu niwĩ.

Ti wi'ire tũapuanũ'cõ'cũ me'rã cũ diapoare paabi'peyu'rutẽrĩno'cũre ĩ'acũ niwĩ.

²³ Ti nũmurẽta Õ'acũ Jabín, cananeo masã wiogũre docaque'acã weecu niwĩ. ²⁴ Israe curuacjãrã Jabĩrẽ, cananeo masã wiogu me'rã a'mewẽjẽrã, nemorõ tutuarã wa'acãrã niwã. Tojo wee siape'e me'rã narẽ wẽjẽpe'obutiacãrã niwã.

5

Débora, Barac na Õ'acũrẽ basapeo'que ni'i

¹ Ti nũmurẽta Débora, tojo nicã Barac, Abinoam macũ Sísara, cũ yarã surarare docaque'acã wee'quere basapeocãrã niwã.

*****

³¹ Õ'acũrẽ basapeorã, a'tiro ni basacãrã niwã: “Õ'acũ, nipe'tirã mũ'ũrẽ ĩ'atu'tirã Sísara weronojõ wẽrĩpe'tia wa'ato.

Mũ'ũrẽ mairã pe'e tutuarã ninu'cũcã'to.

Mujĩpũ mũmucocjũ asistero weronojõ niato”, ni basacãrã niwã.

Be'ro ti di'tapũre Israe curuacjãrã nirõpũre cuarenta cũ'marĩ a'mewẽjẽse marĩcaro niwã.

6

Õ'acũ Gedeõrẽ piji'que ni'i

¹ Be'ropũ tja Israe curuacjãrã apaturi Õ'acũ ĩ'orõpũ ña'arõ weecãrã niwã. Tojo weegu Õ'acũ narẽ siete cũ'marĩ madianita masã dutise doca tojacã weecu niwĩ. ² Siape'e me'rã madianita masã narẽ ña'arõ da'radutipecãrã niwã. Tojo weerã Israe curuacjãrã narẽ uirã, mũũpagũpũ,

ũtã tutiripũ du'tise na nisetise u'turire weecãrã niwã. ³⁻⁴ Na otese pĩ'rĩsetirinũcũ, madianita masã, amaleca masã, ãpẽrã mujĩpũ mũjãtiro pe'ecjãrã Israe curuacjãrã nirõpũ sãjãa, topũ ejaque'acãrã niwã. Nipe'tiro na ote'quere no'o uaro du'aste cõ'acã'cãrã niwã. Téé Gaza tiropũ tojo weetũocãrã niwã. Israe curuacjãrã na ba'abo'quere, tojo nicã na yarã ecarã ovejare, wecuare, burroare, ne apeyenojõ ðu'aticãrã niwã. ⁵ Ti di'ta cjasere dojorẽrã a'tirã, na yarã cameyoa pãjãrã me'rã, na ye wi'seri su'ti me'rã wee'que wi'seri peje me'rã a'ticãrã niwã. Mũ'mũrĩwi'ia pãjãrã otesere ba'ape'orã a'tirã weronojõ a'ticãrã niwã. Na pãjãrã niyucã, ba'paqueota basioticarõ niwũ. ⁶ Madianita masã tojo weecã, Israe curuacjãrã upũtũ pi'eticãrã niwã. Tojo weerã Õ'acũrẽ cũ weetamusere upũtũ sãrĩcãrã niwã.

⁷ Israe curuacjãrã Õ'acũrẽ “Madianita masãrẽ yũ'rũweticã weeya”, ni sãrĩcã, ⁸ Õ'acũ narẽ ni'cũ cũ yere weremũ'tãrĩ masũrẽ o'ócũ niwĩ. Narẽ a'tiro nicũ niwĩ: “Õ'acũ Israe curuacjãrã wiogũ mũsãrẽ a'tiro niami: ‘Yũ'ũ mũsã Egip-topũ ní'cãrãrẽ miiwijawũ. Topũre mũsã narẽ da'raco'terã nimiwũ. ⁹ Mũsã Egipcjãrã dutise doca ní'cãrãrẽ yũ'rũweticã weewũ. Tojo nicã nipe'tirã mũsãrẽ ña'arõ wee'cãrãrẽ tojo weewũ. Na ye di'ta nimi'quere cõ'aõ'o, mũsãrẽ o'owũ. ¹⁰ Mũsãrẽ a'tiro nimiwũ: “Yũ'ũ Õ'acũ, mũsã wiogũ ni'i. Mũsã amorreo masã ya di'tapũ ni'i. Na ëjõpeorãrẽ ne ëjõpeoticã'ña,” nimiwũ. Yũ'ũ tojo nimicã, mũsã pe'e yũ'ũ tojo dutis-

ere ne yu'titiwũ'”, ni werecu niwĩ Õ'acũ yere weremu'tãrĩ masũ.

11 Be'ro Õ'acũ cũ basuta nimigũ, cŭrẽ wereco'tegu weronojõ upusãjãnu'cã* a'ti, Ofra nirõpu yucu pajicju docapu dujicu niwĩ. Tigu Joás wãmetigu yagu nicaro niwũ. Joás Abiézer wãmetiri curuacjũ nicu niwĩ. Topu cũ macũ Gedeõ trigore doque, su'aweegu weecu niwĩ. Madianita masã ï'aticã'to nígu, na vino wéerã u'sepaga u'tatĩarõpu tere su'aweegu weecu niwĩ.

12 Õ'acũ cũ basuta nimigũ, cŭrẽ wereco'tegu weronojõ upusãjãnu'cã Gedeõrẽ bajua, a'tiro nicu niwĩ:

—Gedeõ, Õ'acũ mu'u me'rã nimi. Mu'u a'mewějētutuagu ni'i.

13 Gedeõ cŭrẽ yu'ticu niwĩ:

—Õ'acũ ũsã me'rã nimicã, ¿de'ro weero a'te ña'ase ũsãrẽ tojo wa'ati? ũsã ñecũsumua Õ'acũ tutuaro me'rã cũ wee'quere werecãrã niwã. Na “Õ'acũ ũsã Egiptopu ní'cãrãrẽ miijawĩ”, nicãrã niwã. ũsã pe'e cũ tutuasere ï'awe'e. Õ'acũ ũsãrẽ cõ'awã'cãwĩ. ũsãrẽ madianita masã dutise doca nicã weewĩ, nicu niwĩ Gedeõ.

14 Õ'acũ cŭrẽ majãmiĩ'a, a'tiro nicu niwĩ:

—Mu'u tutuase me'rã Israe curuacjãrãrẽ madianita masã dutise doca nirãrẽ yu'rũogu wa'aya. Yu'uta mu'urẽ wa'adutigu wee'e, nicu niwĩ.

15 Gedeõ cŭrẽ yu'ticu niwĩ:

—Wiogu, ¿de'ro wee yu'u Israe curuacjãrãrẽ yu'rũogusari? Ya curua Manasés pãrãmerã

* 6:11 6.11 ï'aña Gn 16.7 docapu oja'quere.

nituriase curari yapatiri curuacjārã nima. Yu'u quẽ'rã ni'cũ põ'rã dũ'sagupũ ni'i.

16 Õ'acũ cūrẽ yu'ticũ niwĩ:

—Yu'u mu'u me'rã nigũti. Mu'u nipe'tirã madianita masãrẽ ni'cũ masũrẽ wẽjẽgũ weronojõ weegusa'a.

17 Cũ tojo nicã tu'ogu, Gedeõ nicũ niwĩ:

—Yu'ure ni'cãrõacã e'catise me'rã ñ'agũ, “Di-acjũta yu'u Õ'acũ ni'i” nígũa, mu'u tutuase me'rã apeyenojõ weẽ'oña. 18 A'tota yucueya yujupũ. Yu'u mu'urẽ ãjõpeosere ñ'ogũ, apeyenojõ o'osĩ'rĩsa'a, nicũ niwĩ.

Õ'acũ cūrẽ “Jaũ, mu'urẽ yucueguti”, nicũ niwĩ.

19 Cũ tojo nicã, Gedeõ wa'a, ni'cũ cabracãrẽ wẽjẽ, do'a, tojo nicã pã bucuase me'rã morẽti'quere apocu niwĩ. Tu'ajanũ'cõ, di'irore pi'ipũ miisãa, tecore sutuwupũ piosãacu niwĩ. Te nipe'tisere cũ yucu doca dujigũre mia, o'ocu niwĩ.

20 Õ'acũ basuta nimigũ, cūrẽ wereco'tegu weronojõ upũsãjãnu'cã, cūrẽ nicũ niwĩ:

—Di'iro, pã bucuase morẽti'quere ãtãgã bu'ipũ cũuña. Tecore piostepeoya, nicũ niwĩ. Cũ dutironojõta Gedeõ weecu niwĩ.

21 Õ'acũ cũ basuta nimigũ, cūrẽ wereco'tegu weronojõ upũsãjãnu'cã cũ tuacjũ yapa me'rã síoo, di'irore, tojo nicã pãrẽ ñapeocu niwĩ. Tojo weecãta, pecame'e ãtãgãpũ ãjũñe'emajã wa'acaro niwũ. Ti me'e di'irore, pãrẽ ãjũape'ocã'caro niwũ. Tojo weetoja, Õ'acũrẽ wereco'tegu bajudutia wa'acu niwĩ. 22 Tojo wa'acã ñ'agũ, Gedeõ Õ'acũ cũ basuta nimigũ,

cūrē wereco'tegu weronojō upusājānu'cāsere masīcu niwī. Be'ro ucua, caricūcu niwī:

—¡Acoe, yu'u wiogu! Mū'u basuta nimigū, mū'urē wereco'tegu weronojō upusājānu'cā'cure bajuyoropu ĩ'a'a, nicu niwī.

23 Ō'acū cūrē yu'ticu niwī:

—Ne uiticā'ña. Mū'u wērīsome. Wācūque'tiro marīrō niña, nicu niwī.

24 Be'ro Gedeō topu Ō'acūrē ějōpeogu wa'icūrārē ũjūamorōpeorore ni'cā mesā ũtā me'rā seeneocūucu niwī. Ti mesārē “Ō'acū wācūque'tiro marīrō, añurō tū'oña'se o'ogu nimi”, ni wāmepeocu niwī. A'ti mesā Ofra, Abiézer ya curuacjārā ya macāpu nidecotisa'a yujupu.

25 Ti ñamita Ō'acū Gedeōrē a'tiro nicu niwī:

—Ni'cū wecu ũmu mū'u pacu yarā wa'teropu nigú, siete cū'ma cuogure ñe'egū wa'aya. Baare wa'icūrārē ũjūamorōpeoro, mū'u pacu yarore paamutōdijogu wa'aya. Tojo nicā, to pu'to nirī tuturo Astarté queose nirī tuturore paacō'aña.

26 Tere cō'atoja, Ō'acū mū'u wiogure ni'cārō wa'icūrārē ũjūamorōpeoatjore ni'cā mesā ũtā me'rā seeneocūuña tja. Mūsā du'tiro nirī bu'a dūposārīpu seeneocūuña. Tu'ajanu'cō, wecure wējē, topu peca, mūsā paacō'aca tuturo me'rā Ō'acūrē ũjūamorōpeoya, nicu niwī.

27 Be'ro Gedeō diez ũmu, cūrē da'raco'terā me'rā Ō'acū cūrē weeduti'caronojōta weecu niwī. Cū acawererārē, ti macācjārārē uiyugu, ũmūco ũjūamorōpeosī'rīticu niwī. Tojo weegu ñamīpu ũjūamorōpeocu niwī.

28 Ape nũmu bo'reacã ti macãcjãrã wã'cã, Baare ãjõpeorore paamũtõdijo'carore, tojo nicã Astarté ãjõpeori tuturo paacõ'aca tuturore ã'acãrã niwã. Apeyema tja, apero, ma'ma ãjũamorõpeoropũ wecũ ãjũa'cũre ã'acãrã niwã.

29 Na a'merĩ sãrĩtiña'cãrã niwã: “¿Noanojõ tojo weepari?” nicãrã niwã.

Na a'merĩ sãrĩtiña'ca be'ro tũ'omasĩcãrã niwã: “Gedeõ, Joás macũ tojo weepĩ”, nicãrã niwã.

30 Be'ro ti macãcjãrã mũma Joáre a'tiro nicãrã niwã:

—Mũ'ũ macũrẽ ãsãrẽ o'oya. Cũ Baare wa'icũrãrẽ ãjũamorõpeorore, tojo nicã to pũ'to nirĩ tuturo Astartére ãjõpeori tuturore paacõ'acu niami. Tojo weese wapa wẽjẽno'gũsami, nicãrã niwã.

31 Joás, Gedeõ pacũ pe'e narẽ yũ'ticũ niwĩ:

—¿Mũsã Baare a'mewẽjẽbosarãsari? ¿Cũrẽ yũ'rũorãsari? No'o cũrẽ a'mewẽjẽbosagũ bo'reati dũporo wẽrĩato. “Diacjũta Baal wioğũ waro nimi” nĩğũ, cũ basu a'mewẽjẽato. Na paamũtõdijo'caro cũ yarota nicaro niapũ, nicũ niwĩ.

32 Ti nũmu me'rã masã Gedeõrẽ “Jerubaal” pisunũ'cãcãrã niwã. Gedeõta Baare ãjõpeorore paamũtõdijocũ niwĩ. Tojo weerã “Baal basu a'mewẽjẽato” nĩrã, tojo nicãrã niwã.

33 To be'ro nipe'tirã madianita masã, amaleca masã, tojo nicã ãpẽrã mujĩpũ mũjãtiro pe'ecjãrã nerẽ, dia Jordãrẽ pẽ'acãrã niwã. Añurĩ pa Jezreel wãmetiropũ ejaque'a, cãrĩcãrã niwã.

34 Na tojo weecã, Espĩritu Santu Gedeõpũre

sājāacū niwī. Sājāa, Gedeō Abiézere ya curuacjārārē cūrē sirutudutigu, oveja capesa'rore puticū niwī. ³⁵ Āpērā queti wererārē nipe'tiro Manasés ya curuacjārārē nerēdutigu o'ócū niwī. Tojo nicā Aser ya curuacjārā, Zabolō ya curuacjārā, Neftalí ya curuacjārā cū me'rā a'mewējētamurā wa'ajārē pijiduticū niwī. Tojo weerā nipe'tirā cū me'rā nerēcārā niwā.

³⁶ Gedeō Ō'acūrē a'tiro nicū niwī: “Mū'u yū'u me'rā Israe curuacjārārē yū'rūogusa'a ní'caronojōta diacjū wéégū, a'tiro weeī'obosaya.

³⁷ Oveja casero añurō poaritiri casero trigo su'tiweeropū di'tapū cūgūti. Bo'reacā ñocōa ũ'seco ti caseropū dia'cū nicā ī'agū, mū'u yū'ure ní'caronojōta yū'u me'rā Israe curuacjārārē yū'rūosere masīgūsa'a”, nicū niwī. ³⁸ Tojota wa'acaro niwū. Ape nūmū Gedeō wā'cā, poari añurō púca casero bocacū niwī. Ti casero bipecā, ni'cā pa mu'murō aco wijacaro niwū.

³⁹ Be'ro Gedeō Ō'acūrē nicū niwī tja: “Yū'u me'rā uaticā'ña. Ni'cāti mū'u weeī'osere sērīnemogūti. Ni'cārōacāma bo'reacā di'tapū dia'cū ñocōa ũ'seco niato. Oveja poari pe'e añurō bopori casero niato”, nicū niwī.

⁴⁰ Ti ñamirē Ō'acū mejārōta weecū niwī tja. Oveja poari dia'cū aco marīcaro niwū. Di'ta nipe'tiropūre ñocōa ũ'seco acoticaro niwū.

7

Gedeō madianita masārē docaque'acā wee'que ni'i

¹ Ape nũmũ bo'reacã Gedeõ, na Jerubaal pisuno'gũ, nipe'tirã umũa cũ me'rã nirã wã'cã, aco wijari pe Harod wãmetiri pepũ wa'acãrã niwã. Madianita masã to yũ'rũro e'sari pa ũrũgũ More wãmeticjũ pũ'topũ nerẽcãrã niwã.

² Õ'acũ Gedeõrẽ a'tiro nicũ niwĩ: “Mũ'ũ me'rã nirã pãjãrã nima. Na pãjãrã me'rã yũ'ũ madianita masãrẽ docaque'acã weecã, na 'Ûsã tutuase me'rã yũ'rũwũ', nibosama. ³ Tojo weegũ narẽ a'tiro niña: ‘No'õ ui narãsarãnojõrẽ, mũsã ye wi'seripũ dajatojaaya', niña”, nicũ niwĩ Õ'acũ.

Cũ tojo nicã, veintidos mil umũa na ye wi'seripũ dajatojaacãrã niwã. Diez mil umũa dũ'sacãrã niwã. ⁴ Õ'acũ ninemocũ niwĩ: “Na pãjãrã nima yujupũ. Tojo weegũ acore sĩ'rĩdutigũ, narẽ aco wijari pepũ miibu'aya. Topũ yũ'ũ beseña'gũti. 'Ã'rĩ mũ'ũ me'rã wa'agusami' nino'gũ wa'agusami. Apĩ 'Ã'rĩ wa'atisami' nino'gũ wa'asome”, nicũ niwĩ.

⁵ Tojo weegũ Gedeõ narẽ acore sĩ'rĩdutigũ, ti pepũ pijibu'acũ niwĩ. Õ'acũ cũrẽ a'tiro nicũ niwĩ: “A'tiro dũcawaaya narẽ. Na omocãrĩ me'rã aco waamĩ, diayia weronojõ ne'rẽ, sĩ'rĩrãrẽ mejẽcã cũũña. Æpẽrã ejaque'a, mu'rĩpa'a sĩ'rĩrãrẽ mejẽcã cũũña”, nicũ niwĩ.

⁶ Omocã me'rã diayia weronojõ ne'rẽ, sĩ'rĩrã trescientos nicãrã niwã. Æpẽrã dũ'sarã pe'e ejaque'a, mu'rĩpa'a sĩ'rĩcãrã niwã. ⁷ Na tojo weecã, Õ'acũ Gedeõrẽ nicũ niwĩ: “Ã'rã trescientos umũa me'rã mũsãrẽ yũ'rũogusa'a. Na me'rã madianita masãrẽ docaque'acã weegũti. Æpẽrã pe'e na ye wi'seripũ tojaarãsama”, nicũ niwĩ.

8 Tojo weegu Gedeõ narẽ su'ti caseri me'rã wee'que wi'seripu dajatojaaduticu niwĩ. Tre-sientos umua cũ me'rã tojacãrã niwã. Æpẽrã na wa'ase duporo na ba'abo'quere, na ye sutuparu, na putise oveja umua capesa'rيره cũucãrã niwã. Madianita masã na cãrĩrõ Gedeõ bu'aropu opa pa'tiro pajiri papu nicãrã niwã.

9 Ti ñamita Õ'acũ Gedeõrẽ a'tiro nicu niwĩ: “Wã'cãnu'cãña. Madianita masã me'rã a'mewẽjẽgũ bu'aya. Narẽ mu'urẽ wiagutigu wee'e. 10 Mu'u uigu, mu'urẽ da'raco'tegu Fura me'rã na nirõpu bu'aya. 11 Topu na ucũsere tu'ogu wa'aya. Tojo wéeca be'ro wãcũtutuase me'rã a'mewẽjẽgũsa'a”, nicu niwĩ.

Tojo weegu Gedeõ cãrẽ da'raco'tegu Fura me'rã madianita masã nerẽrõ sumutopu bu'a wa'acãrã niwã. 12 Madianita masã, amaleca masã, æpẽrã mujĩpũ mujãtiro pe'ecjãrã pajiri papu mu'murĩwi'ia pãjãrã weronojõ nerẽcãrã niwã. Na yarã cameyoa maa pajiri maa sumu-topu nucũpori weronojõ pãjãrã waro nicãrã niwã. 13 Gedeõ bu'a etacã, ni'cũ madianita masũ cũ quẽ'esere apĩ cũ me'rãcjãrẽ weregu weecu niwĩ. A'tiro nicu niwĩ:

—A'tiro quẽ'easu. Ni'cãgã pã cebada me'rã wéecaga marĩ nirõpu tũrũmaacãtiasu. Tiga ni'cã wi'i su'ti caseri me'rã wéeca wi'ipu do-quewãarõta, ti wi'ire doquestemajã wa'apu, nicu niwĩ.

14 Cũ tojo werecã tu'ogu, cũ me'rãcjũ a'tiro ni yu'ticu niwĩ:

—Mu'u tojo quẽ'ese Gedeõ, Joás macũ, Israe curuacjũ, cũ ya di'pjĩ, a'mewẽjẽrĩ pjĩ nisĩ'rĩrõ

wee'e. Ō'acũ marĩ madianita masã, nipe'tirã a'topũ nerērãrẽ, tojo nicã nipe'tise marĩ cãosere Gedeõrẽ wiagusami, nicũ niwĩ.

¹⁵ Gedeõ cũ quẽ'esere tu'ogu, ejaque'a, Ō'acũrẽ ějõpeocũ niwĩ. Be'ro Israe curuacjãrã nerērõpũ daja, narẽ a'tiro nicũ niwĩ:

—Wã'cãũ'cãña. Ō'acũ sõjã madianita masã surarare marĩrẽ wiagusami, nicũ niwĩ.

¹⁶ Cũ tojo nica be'ro cũ yarã trescientos umuarẽ i'tia curua ducawaacũ niwĩ. Nanucũrẽ putiatje capesa'rire o'o, tojo nicã sutuparũ ope pecame'e na sĩ'a'que posetiseparũre o'ocũ niwĩ.

¹⁷ Be'ro narẽ a'tiro nicũ niwĩ:

—Yũ'ure ĩ'aña. Na nerērõ ape pã'rẽpũ yũ'u etacã, yũ'u weronojõta weeya. ¹⁸ Yũ'u, nipe'tirã yũ'u me'rã nirã ũsã capesa'rire puticã, mũsã sumutopũ nu'cũrã ni'cãrõnojõ putibũroya. Putitoja, “Ō'acũrẽ, tojo nicã Gedeõrẽ a'mewẽjẽbosarã”, ni caricũña, nicũ niwĩ.

¹⁹ Ñami deco nicã, madianita masã surara co'terã ducayũca be'ro Gedeõ cien surara cũ me'rã nirã madianita masã surara nerērõ ape pã'rẽpũ etacãrã niwã. Topũ eta, na ye putise capesa'rire puti, sutuparũ na cõoseparũre bopecãrã niwã. ²⁰ Na i'tia curua ni'cãrõ me'rã puticãrã niwã. Tojo nicã na ye sutuparũre bopecãrã niwã. Cũpecamocã me'rã na sĩ'a'quere sĩomorõ, diacjũcamocã me'rã capesa'rire cõocãrã niwã. Ni'cãrõ me'rã “Ō'acũrẽ, Gedeõrẽ a'mewẽjẽbosarã”, ni caricũcãrã niwã. ²¹ Israe curuacjãrã madianita masã surara nerērõpũ tojo nu'cũbe'toacãrã

niwã. Madianita masã narẽ uirã, no'o ɰaro caricũ, du'tiwã'cãcãrã niwã. ²² Trescientos capesa'ri bɰsɰcã, Õ'acũ na madianita masãrẽ na basu a'merĩ a'mewẽjẽcã weecu niwĩ. Na surara yu'rũweti'cãrã yoaropu Bet-sita wãmetiri macã, Zerera wa'ari ma'apu, téé Abel-mehola nituoro Tabat wãmetiri macã pu'topu omadu'ticãrã niwã.

²³ Tojo wa'aca be'ro Israe curuacjãrã Nef-talí, Aser, nipe'tirã Manasés ya curuacjãrãrẽ pijicãrã niwã. Tojo weerã na quẽ'rã madianita masã surarare sirutucãrã niwã. ²⁴ Gedeõ queti-wereco'terãrẽ weredutigɰ, Efraípɰ opa bu'pa nirõpu o'ócɰ niwĩ. A'tiro ni queti o'ócɰ niwĩ: “Madianita masã me'rã a'mewẽjẽrã a'tia. Dia Jordã pẽ'arĩ maa ã'cũatiropu Bet-bara wãmetiropu na duporo nitojaya. Na pẽ'arĩ nírã, cã'mota'aya”, nicɰ niwĩ. Tojo weerã Efraí ya curuacjãrã surara Gedeõ duti'quere weecãrã niwã. ²⁵ Apeyema tja madianita masã surara wiorã Oreb, Zeeb wãmetirãrẽ ñe'ecãrã niwã. Orere ni'cãgã ãtãgãpu wẽjẽcãrã niwã. Tiga a'tocaterore “Oreb yaga” wãmetisa'a. Zeere cũ ɰ'se biperopu wẽjẽcãrã niwã. ãpẽrã madianita masã surarare sirutúca be'ro Oreb, Zeeb na dupopare Gedeõrẽ, dia Jordã ape pã'rẽpu nigú tiropu o'orã wa'arã miacãrã niwã.

8

*****

Gedeõ cũ ya camisare uru me'rã wee'que ni'i

22 Be'ro Israe curuacjārã Gedeõrẽ a'tiro nicārã niwã:

—Mũ'u ũsārẽ madianita masã doca ní'cārãrẽ yu'rũowu. Tojo weegu ũsã wiogu sãjãña. Mũ'u põ'rã, mũ'u pãrãmerã mũ'u be'ro dutisirutuato, nicārã nimiwã.

23 Gedeõ pe'e narẽ yu'ticu niwĩ:

—Niwe'e. Yu'u, tojo nicã yu'u macũ musã wiogu nisome. Õ'acũ pe'e musã wiogu nigũsami, nicu niwĩ. 24 Narẽ a'tiro ninemocu niwĩ:

—A'tiro pe'e sērĩ'i. Musãnucũ musã madianita masãrẽ ẽ'ma'quere omopica tuusãase be'torire o'oya, nicu niwĩ. Titare ismaelita masã* yucu marĩrõcjārã na omopica tuusãase be'torire uru me'rã weecārã niwã. 25 Na “Jaũ, mũ'urẽ e'catise me'rã o'orãti”, nicārã niwã. Tojo nica be'ro ni'cã su'ticasero nucũcãpũ sēeocũu, na suraranucũ omopica tuusãase be'tori na boca'quere ti casero bu'ipũ peocārã niwã.

*****

27 Te uru me'rã Gedeõ ni'cārõ camisa, omocãrĩ marĩrõ weecu niwĩ. To camisare cũ ya macã Ofrapũ cũucu niwĩ. Be'ro nipe'tirã Israe curuacjārã Õ'acũrẽ ẽjõpeoronojõ o'orã, to camisa pe'ere ẽjõpeocārã niwã. Tojo weerã Gedeõ, tojo nicã cũ acawererã ña'arõ yapaticārã niwã.

28 Tojo weese me'rã Israe curuacjārã madianita masãrẽ docaque'acã weecārã niwã. Na ne apaturi tutuarã wa'anemoticārã niwã majã. Tojo weerã Gedeõ catiri curare cuarenta cũ'marĩ Israe curuacjārã soose me'rã nicārã niwã.

* 8:24 8.24 ĩ'aña Gn 37.25-28 docapũ oja'quere.

Gedeõ cû wěrĩ'que ni'i

²⁹ Madianita masãrẽ docaque'acã wéeca be'ro Gedeõ, “Jerubaal” na nino'gũ, cû ya macãpu nisetigu wa'acu niwĩ. ³⁰ Cû pãjãrã numosãnumia cwoyugu, setenta umãa põ'rãticu niwĩ. ³¹ Apego Siquẽcjõ, cû cwo'co, cû numo nitigo me'rã, ni'cû põ'rãticu niwĩ. Cûrẽ Abimelec wãme õ'ocû niwĩ.

³² Gedeõ bucû ãjãyu'rugû, wěrĩcû niwĩ. Cû pacû Joáre yáaca tutipû cûrẽ siosõrõcũuocãrã niwã. Ti tuti Ofra, Abiézer ya curua ya macãpu nicaro niwũ.

³³ Gedeõ wěrĩca be'ro maata Israe curuacjãrã apaturi Õ'acûrẽ ãjõpeodu'u, Baal pe'ere ãjõpeocãrã niwã tja. Ni'cû Baal-berit wãmetigure ãjõpeocãrã niwã. ³⁴ Õ'acû nipe'tirã Israe curuacjãrãrẽ ĩ'atu'ti'cãrãrẽ docaque'acã weecu niwĩ. Tojo weemicã, Õ'acû na wiogu ní'cure acoboja wa'acãrã niwã. ³⁵ Tojo nicã, Gedeõ, Jerubaal na nino'gũ, Israe curuacjãrãrẽ peje añuse weemicã, na pe'e cû acawererãrẽ añurõ pajaña'ticãrã niwã.

9

Abimelec ye cjase ni'i

¹ Gedeõ* wěrĩca be'ro Abimelec Siquẽpu cû paco acawererãrẽ ĩ'agũ wa'acu niwĩ. Narẽ, nipe'tirã cû paco ya curuacjãrãrẽ a'tiro nicu niwĩ:

² —Musã a'ti macã Siquẽcjãrãrẽ sërĩtiña'ña:

---

* **9:1** 9.1 Gedeõrẽ apeterore “Jerubaal” pisucãrã niwã.

¿Dise pe'ere musã nemorõ uasari? ¿Setenta umua Jerubaal põ'rã umua musãrẽ duticã uasari? ¿O, ni'cũta musãrẽ wioğu duticã uasari? Wãcũña. Yu'u pe'e musã acawereğu waro ni'i, nicu niwĩ Abimelec.

³ Cũ paco acawererã Siquëcjãrãrẽ Abimelec ye cjasere ucũbosacãrã niwã. Na tojo nicã tu'orã, Siquëcjãrã Abimelere “Marĩ acawereğu nimi. Tojo weerã cãrẽ siruturãsa'a”, nicãrã niwã. ⁴ Cãrẽ setenta niyeru kujiri plata me'rã wee'que kujirire Baal-berire ëjõpeori wi'i cjasere o'ocãrã niwã. Te niyeru me'rã umua ña'arãrẽ wapaye, sirutuduticũ niwĩ. ⁵ Be'ro cũ pacu ya wi'i Ofrapu wa'acu niwĩ. Topu ni'cãgã ùtãgã bu'ipu cũ acawererã setenta Gedeõ põ'rãrẽ wëjëcã'cu niwĩ. Gedeõrëta Jerubaal pisucãrã niwã. Jotam, du'sagupu dia'cũ, ãpëã ï'atiropu du'ti, yu'rucu niwĩ. ⁶ Be'ro nipe'tirã Siquëcjãrã, tojo nicã Betmilocjãrã yucu pajicju encina wãmeticju pu'to, ùtã me'rã wéeca tuturo na ëjõpeori tuturo pu'to nerëcãrã niwã. Topu Abimelere wioğu sörõcãrã niwã.

⁷ Na tojo weecã tu'ogu, Jotam ùrũgũ Gerizim bu'ipu mujãa, tocjãrãrẽ uputu caricũcu niwĩ:

“Musã Siquëcjãrã, Õ'acũ musãrẽ tu'ocã uarã, yu'ure tu'oya.

*****

¹⁶ ”Musãrẽ sërĩtiña'gũti. ¿Musã Abimelere wioğu sörõrã, queoro weeati? ¿Musã Gedeõ, cũ põ'rãrẽ queoro weeati? ¿Cũ musãrẽ añurõ wee'caronojõta weeati? ¹⁷ Yu'u pacu cũ catiri umucore ma'itimigũ, musãrẽ a'mewëjëbosawĩ. Madianita masã doca nirãrẽ yu'rucogu, tojo

weecu niwĩ. ¹⁸ Musã pe'e ni'cãcã yu'u pacu acawererã, cũ põ'rã setentare ni'cãgã ütãgã bu'ipũ narẽ wějẽ, yu'rũnu'cãcãrã niapũ. Apeyema tja musã Abimelec, yu'u pacure da'raco'tego macũrẽ Siquẽrẽ wiogu sõrõcãrã niapũ. Cũ musã acaweregu niyucã, tojo weecãrã niapũ. ¹⁹ Musã ni'cãcã Gedeõ, cũ acawererãrẽ queoro, diacjũ nise me'rã wéerã, Abimelec me'rã e'catiya. Cũ quẽrã musã me'rã e'catiato. ²⁰ Musã queoro weeticã pũrĩcãrẽ, pecame'e Abimelepũre wijaa, musã Siquẽcjãrã, tojo nicã Bet-milocjãrãrẽ ũjũape'ocã'to. Mejãrõta pecame'e musãpũre wijaa, Abimelere ũjũacõ'acã'to", nicu niwĩ Jotam.

²¹ Tojo nitoja, Jotam Beer wãmetiropũ du'tia wa'acũ niwĩ. Cũ ma'mi Abimelere uigu, topũ niseticu niwĩ.

²² Abimelec Israe curuacjãrãrẽ i'tia cũ'ma ducicu niwĩ. ²³ Be'ro Õ'acũ Abimelere, Siquẽcjãrã me'rã na basu a'metu'ticã weecu niwĩ. Tojo weerã Siquẽcjãrã Abimelere yu'rũnu'cãcãrã niwã. ²⁴ Õ'acũ Abimelec Gedeõ põ'rã umua setentare wějẽ'que wapa tojo weecu niwĩ. Tojo nicã Siquẽcjãrã Abimelec cũ ma'misumuarẽ wějẽtamu'que wapa na quẽrãrẽ bu'iri da'recu niwĩ.

*****

⁴⁵ Be'ropũre Abimelec Siquẽpũ ti macãcjãrã me'rã a'mewějẽ, wapata'acũ niwĩ. Tocjãrãrẽ wějẽpe'ocũ niwĩ. Be'ro ti macã cjasere cõ'ape'ocã'cũ niwĩ. Tojo wéeca be'ro topũre ne apeyenojõ pĩ'rĩnemoticã'to nígu, moarẽ doquestecũucũ niwĩ.

46 Āpērā Migdal-Siquēcjārā ti macā ʉ'muarī wi'i, na me'rā a'mewējērā a'tirārē co'tedujati wi'ip̄ nicārā niwā. Abimelec Siquēcjārārē wējēcā t̄'orā, na ējōpeogu El-berit ējōpeori wi'ip̄ du'tisājāacārā niwā. Ti wi'i ūtā t̄'ru yecā'mota'aca wi'i nicaro niwā. 47-48 Abimelec na top̄ nerēcā t̄'ogu, cū, cū yarā masā me'rā ūrūgū Salmón wāmeticj̄p̄ wa'acu niwī. Cōmea me'rā yuc̄d̄p̄urire d̄te, w̄acu niwī. Cū yarā masārē “Quero, yu'u weronojō weeya”, nicu niwī. 49 Nipe'tirā yuc̄d̄p̄urire d̄te, Siquēcjārā na du'tiri wi'ip̄ Abimelere sirutucārā niwā. Top̄ nipe'tise d̄p̄urire seecūu, pecame'e wījācārā niwā. Nipe'tirā ti wi'ip̄ure nirā mil ʉm̄a, numia ūj̄pe'tia wa'acārā niwā.

50 Tojo wéeca be'ro Abimelec Tebes wāmetiri mac̄p̄ wa'a, tocjārā me'rā a'mewējē, narē docaque'acā weecu niwī. 51 Ti macā po'peap̄ ʉ'muarī wi'i, surara na co'tedujiri wi'i nicaro niwā. Ti wi'ip̄ nipe'tirā ʉm̄a, numia du'tisājāacārā niwā. Ti wi'i sopere bi'a, ti wi'i bu'ip̄ m̄jācārā niwā. 52 Abimelec ti wi'i sopen̄ eja, tore tuupā'rē, ūj̄agūtigu weecu niwī. 53 Cū tojo weegati nirī cura ni'cō numio ti wi'i bu'ip̄ nigō co trigo tuum̄tōcjare cū d̄poapu doquepeoco niwō. Co tojo weecā, cū d̄poa pe'toro bata wa'acaro niwā. 54 Maata cū wāmorē miaco'tegure p̄ji, cūrē nicu niwī: “Mu'u ya p̄jī miiwīrō, yu'ure ñosēwējēcā'ña. ‘Numio cūrē wējēcā'mo’ nicā ʉatigu, ‘Tojo weeya’”, nicu niwī. Tojo weegu cūrē da'raco'tegu cūrē ñosēwējēcū niwī. Tojo wee Abimelec wērīa

wa'acũ niwĩ. ⁵⁵ Cũ wěrĩcã ĩ'arã, Israe curuacjãrã na ye wi'seripũ dajatojaacãrã niwã.

⁵⁶ Tojo weegũ Abimelec cũ acawererã sentare wějěgũ, cũ pacũre ña'arõ wee'que wapare Õ'acũ wapaseecũ niwĩ. ⁵⁷ Tojo nicã Õ'acũ Siquějãrã ɯɯarẽ na ña'arõ wee'que wapare tojo weecũ niwĩ. Tojo wee Jotam, Gedeõ macũ Siquějãrãrẽ “Ña'arõ wa'arosa'a” nĩ'que narẽ queoro wa'acaro niwũ.

10

Tola ye cjase ni'i

¹ Abimelec wěrĩca be'ro Isacar ya curuacjũ Tola wãmetigũ, Fúa macũ, Dodo pãrãmi, Israe curuacjãrãrẽ narẽ ĩ'atu'tirãrẽ yũ'rũocũ niwĩ. Cũ Samir wãmetiri macã Efraĩ bu'papijaropũ macãrĩticũ niwĩ. ² Veintitrés cũ'marĩ Israe curuacjãrãrẽ duticũ niwĩ. Be'ro wěrĩa wa'a, Samipũ yaano'cũ niwĩ.

Jair ye cjase ni'i

³ Tola be'ro Jair Galaad wãmetirocjũ veintidos cũ'marĩ Israe curuacjãrãrẽ duticũ niwĩ. ⁴ Cũ treinta ɯɯa põ'rãticũ niwĩ. Nanũcũ na yarã burroare pesacãrã niwã. Na treinta macãrĩ Galaare duticãrã niwã. ⁵ Jair wěrĩca be'ro Camón wãmetiri macãpũ cũrẽ yaacãrã niwã.

Amonita masã Israe curuacjãrãrẽ da'radutipe'que ni'i

⁶ Israe curuacjãrã apaturi Õ'acũ ĩ'orõpũ ña'arõ weeseticãrã niwã. Na Baal, tojo nicã Astartére ějõpeocãrã niwã. Tojo nicã Siria di'tacjãrã

na ějōpeorārē, Sidōcjārā, moabita masā, amonita masā, filisteo masā na ějōpeorānojōrē ějōpeocārā niwā. Ō'acū pe'ere ějōpeodu'u, cū weeduti'quere weeticārā niwā. ⁷ Tojo weegu Ō'acū na me'rā ua, filisteo masā, amonita masā doca wa'acā weecū niwī. ⁸ Tojo wa'ari cū'ma me'rā dieciocho cū'marī Israe curuacjārārē ña'arō dutipe da'raduticārā niwā. Nipe'tirā Israe curuacjārā dia Jordā mujīpū majātiro pe'ecjārā Galaad di'tapū nirārē tojo weecārā niwā. Ti di'ta amorreo masā ya di'ta nicaro niwā. ⁹ Tojo nicā amonita masā Judácjārā, Benjamícjārā, Efraícjārā me'rā a'mewējērātirā, dia Jordāpū pē'aticārā niwā. Tojo weerā Israe curuacjārā pūrō wioro tū'oña'cārā niwā. ¹⁰ Tojo wa'acā, Israe curuacjārā Ō'acū cū weetamusere sērīcārā niwā: “Ō'acū, mū'urē ějōpeodu'u, Baal pe'ere ějōpeosiruturā, mū'urē yū'rūnū'cāpū”, nicārā niwā.

¹¹ Ō'acū narē yū'ticu niwī: “Dūporopū Egip-tocjārā, amorreo masā, amonita masā, filisteo masā, ¹² Sidōcjārā, amaleca masā, tojo nicā madianita masā mūsārē ña'arō weecā, mūsā yū'ure weetamusere sērīcā, yū'u mūsārē yū'rūowū. ¹³ Yū'u tojo weemicā, āpērānojōrē ějōpeorātirā, yū'ure ějōpeodu'ucā'wū. Tojo weegu mūsārē yū'rūonemosome majā. ¹⁴ Na mūsā ějōpeorā, mūsā bese'cārārē na weetamusere sērīrā wa'aya. Mūsārē mejēcā wa'acā, náta mūsārē yū'rūoato”, nicū niwī Ō'acū.

¹⁵ Cū tojo nicā tū'orā, Israe curuacjārā Ō'acūrē a'tiro nicārā niwā: “Ūsā mū'urē yū'rūnū'cāpū.

No'o mu'u ũsārē weesi'rĩrõnojõ weeya. Mejõ ni'cārõacã waroma ũsārē yu'rũoya", nicārã niwã. ¹⁶ Na tojo nĩca be'ro ape di'tacjãrã na ějõpeorãnojõ na wa'teropu nirãrē cõ'a, Õ'acũrē apaturi ějõpeocãrã niwã tja. Na tojo weecã ĩ'agũ, Õ'acũ na pi'etisere ĩ'anemosĩ'rĩticu niwĩ.

¹⁷ Be'ro amonita masã Israe curuacjãrã me'rã a'mewějērãtirã, nerē, Galaapu cãrĩcãrã niwã. Israe curuacjãrã pe'e nerēque'a, Mizpapu cãrĩrã wa'acãrã niwã. ¹⁸ Galaacjãrã wiorã a'merĩ ucũcãrã niwã: "No'o amonita masãrē su'ori u'mutã, a'mewějĕgũnojõ, cũta nipe'tirã Galaacjãrã wiogu sãjãgũsami", nicārã niwã.

11

Jefté ye cjase ni'i

¹ Jefté, Galaad di'tacjũ, a'mewějĕtutuagu nicu niwĩ. Cũ pacu Galaad nicu niwĩ. Cũ paco pe'e umua me'rã a'metãrãsijari masõ nico niwõ.

² Galaad numo quẽ'rã umuarē põ'rãtico niwõ. Na bucuarã, Jefté na ya wi'ipu nimi'cure cõ'awĩrõcãrã niwã. Cũrē a'tiro nicārã niwã: "Mu'u apego macũ ni'i. Tojo weegu marĩ pacu cũ wẽrĩca be'ro cũuatjere ñe'esome", nicārã niwã. ³ Na tojo nicã, Jefté cũ acawererãrē du'tigu, apero Tob wãmetiropu macãrĩ wa'acu niwĩ. Topu umua no'o uaro weema'arãrē, na tu'omasĩrõ marĩrõ weesetirãrē neocũucu niwĩ. Cũ me'rã ba'patisijacãrã niwã.

⁴ Be'ropu amonita masã Israe curuacjãrã me'rã a'mewějĕcãrã niwã. ⁵ Na tojo weeri cura

Galaad wiorã Jefté Tob wãmetiropu nigürẽ pijirã wa'acãrã niwã.

⁶ —A'tia. Marĩ amonita masã me'rã a'mewějẽrã wa'acã, mu'u ãsã wiogu nicã ãasa'a, nicãrã niwã.

⁷ Jefté narẽ nicu niwĩ:

—Musã yu'ure ĩ'asĩ'rĩti, yu'u pacu ya wi'ipu ní'cure cõ'awĩrõcã'wũ. ¿De'ro weerã ni'cãrõacãrẽ musãrẽ mejęcã wa'acã, yu'u tiropu a'tiati? nicu niwĩ.

⁸ Galaacjãrã bucurã cürẽ nicãrã niwã:

—Tojo wee'cãrã nimirã, ni'cãrõacãrẽ mu'urẽ a'marã a'tiapu. Mu'u ãsã me'rã a'ti, amonita masã me'rã a'mewějęcã ãa'a. Tojo nicã, mu'u nipe'tirã Galaacjãrã wiogu sãjãcã ãa'a, nicãrã niwã.

⁹ Jefté narẽ yu'ticu niwĩ:

—Musã yu'ure amonita masã me'rã a'mewějẽato nĩrã miacã, tojo nicã Õ'acũ yu'ure narẽ docaque'acã weecã, diacjũta musã wiogu nigũti, nicu niwĩ.

¹⁰ Cũ tojo nicã tu'orã, Galaacjãrã bucurã cürẽ yu'ticãrã niwã:

—Õ'acũ marĩ ucũsere tu'ogu weemi. Nirõta mu'u nĩrõnojõta weerãti, nicãrã niwã.

¹¹ Tojo weegu Jefté Galaacjãrã bucurã me'rã wa'acũ niwĩ. Nipe'tirã masã cürẽ na wiogu sõrõcãrã niwã. Jefté nipe'tise cũ narẽ ní'quere apaturi Mizpapu Õ'acũ tu'oropu nicu niwĩ tja.

¹² Be'ro Jefté queti wererãrẽ amonita masã wiogu tiro o'ócũ niwĩ. Cürẽ a'tiro ni sãrĩtiña'duticu niwĩ: “¿Ñe'e bu'iri mu'u ãsã ya

di'tapu sājāti, ūsā me'rā a'mewējēsī'rīti?" ni queti o'ócū niwī.

¹³ Amonita masā wiogu Jefté cū quetiwere-dutigū o'ó'cārārē yu'ticū niwī: "Israe curuacjārā Egiptopu ní'cārā wījarā, dia Arnón me'rā nu'cā, téé Jaboc, Jordā wāmetise maarī wa'tero nise di'tare ē'macārā niwā. Tojo weerā a'mewējēse marīrō te di'tare yu'ure wīaya", nicū niwī.

¹⁴ Tere tu'ogu, Jefté āpērā queti wererārē amonita masā wiogūre o'ócū niwī tja. ¹⁵ A'te quetire cūrē werenemoduticū niwī: "Jefté mu'urē a'tiro ni weredutiami: 'Israe curuacjārā moabita masā ye di'ta, tojo nicā amonita masā ye di'tare ē'maticārā niwā. ¹⁶ Na Egiptopu ní'cārā wījarā, yucū marīrōpu wa'a, yu'rūacārā niwā. Téé Maa sō'arī maajopu yu'rūpē'a wa'a, be'ro Cadespu ejacārā niwā. ¹⁷ Topu nīrā, Israe curuacjārā edomita masā wiogūre queti wererārē o'ócārā niwā. Cūrē a'tiro nicārā niwā: "Ūsā musā ya di'tapu yu'rūtērīwā'cācā, 'Añurōsa'a' niña". Edomita masā wiogu pe'e narē yu'rūtērīcā uaticū niwī. Moabita masā wiogu quē'rārē mejārōta sērīcārā niwā. Cū quē'rā cū ya di'tare narē yu'rūtērīcā uaticū niwī. Tojo weerā Israe curuacjārā Cadespu tojacārā niwā.

¹⁸ "Be'ro na yucū marīrōpu yu'rūtērī, Edom, Moab di'ta sumuto yu'rūa, Moab di'ta mujīpū mājātiro pe'e eja, dia Arnón ape pā'rē pe'e tojaque'acārā niwā. Dia Arnón me'rā Moab di'ta nu'cācaro niwū. Tojo weerā Moab di'ta pe'ere sājāticārā niwā.

19 ”’Be’ro tja Israe curuacjārã queti wererãrẽ Sehón, amorreo masã wioꝑu, Hesbón wãmetiri macãcju tiropu o’ócãrã niwã. Cũrẽ “Ûsã ya di’tapu wa’acã, mu’u ya di’tapu yu’rutẽrĩwã’cãdutiya”, ni sẽrĩcãrã niwã.
 20 Sehón pe’e Israe curuacjārã tojo nisere ãjõpeoticu niwĩ. Tojo weegu narẽ cũ ya di’tapu yu’rutẽrĩcã cã’mota’acu niwĩ. Cũ yarã surarare neocũu, Jahas tiropu tojaque’acã weecu niwĩ. Tojo wee Israe curuacjārã me’rã a’mewẽjẽcãrã niwã. 21 Be’ro Õ’acũ, Israe curuacjārã wioꝑu, narẽ Sehõrẽ, cũ yarãrẽ docaque’acã weecu niwĩ. Nipe’tise amorreo masã ya di’tare na ya di’ta tojacã weecãrã niwã. 22 Dia Arnón me’rã nu’cã, téé dia Jaboc na ye di’ta tojacaro niwũ. Tojo nicã, yucu marĩrõ me’rã téé dia Jordãpu nituocarõ niwũ. 23 ¿Ni’cãrõacãrẽ Õ’acũ amorreo masãrẽ cõ’awĩrõ’que di’tare, Israe curuacjãrãrẽ o’o’que di’tare ãsãrẽ cõ’asĩ’rĩti?

*****

27 Yu’u mu’urẽ ña’arõ weetiapu. Mu’u pe’e ãsã me’rã a’mewẽjẽgũ a’tigu, yu’ure ña’arõ weegu wee’e. Õ’acũ, nipe’tirãrẽ besegu ¿noa ye di’ta nisari? níꝑũ, Israe curuacjãrãrẽ, amorreo masãrẽ queoro besegusami’ ”, nicu niwĩ Jefté.

28 Cũ tojo nimicã, amonita masã wioꝑu Jefté ní’quere tu’osĩ’rĩticu niwĩ.

29 Be’ro Espiritu Santu Jeftére sãjãacu niwĩ. Cũ tutuaro me’rã Jefté Galaacjārã ya di’ta, tojo nicã Manasés ya curuacjārã ya di’tare yu’rutẽrĩcu niwĩ. Amonita masã ya di’tare sãjãgũ, Mizpa Galaad nirĩ macã me’rã yu’ruacu niwĩ.

*****

32 Jefté amonita masã me'rã a'mewējēgũ wa'acũ niwĩ. Õ'acũ Jeftére narē docaque'acã weecũ niwĩ. 33 Jefté pãjãrã cũrē ĩ'atu'tirã me'rã a'mewējēcũ niwĩ. Veinte macãrĩcjãrãrē Aroer me'rã, téé Minit, Abel-keramimpũ docaque'acã weecũ niwĩ. Tojo weerã Israe curuacjãrã amonita masãrē na doca tojacã weecãrã niwã.

*****

12

*****

7 Jefté seis cã'marĩ Israe curuacjãrã wiogũ nicũ niwĩ. Cũ wẽrĩca be'ro Galaapũ, cũ bajuáca macãpũ cũrē yaacãrã niwã.

*****

13

Sansón baja'que ni'i

1 Apaturi Israe curuacjãrã Õ'acũ ĩ'orõpũ ña'arõ weecãrã niwã. Na tojo weecã ĩ'agũ, Õ'acũ narē filisteo masãrē wiacũ niwĩ. Tojo weerã cuarenta cã'marĩ na dutise doca nicãrã niwã.

2 Ni'cũ ımũ Manoa wãmetigũ Dan ya curuacjũ nicũ niwĩ. Zoracjũ nicũ niwĩ. Manoa nũmo põ'rãmarĩgõ nico niwõ. 3 Õ'acũ cũ basuta nimigũ, cũrē wereco'tegũ weronojõ upũsãjãnũ'cã* co tiro eta, a'tiro nicũ niwĩ: “Mu'ũ põ'rãmarĩgõ ni'i. Ni'cãrõacãrē nijĩpaco wa'a, ni'cũ põ'rãtigosa'a. 4 Ne vino, si'bio'quere sĩ'rĩticã'ña. Tojo nicã Moisé ba'adutiti'quenojõrē

* 13:3 13.3 ĩ'aña Gn 16.7 docapũ oja'quere.

ba'aticã'ña. ⁵ Mũ'u pō'rãtiacjũ ne poari seeno'ña marĩgũsami. Cũ bajuati dũporo Õ'acũ yagũ, Nazareo masũ† cũuno'yutojagũsami. Cũ Is-rae curuacjãrã filisteo masãrẽ da'raco'te'cãrãrẽ yũ'rũweticã weenu'cãgũsami”, nicu niwĩ.

⁶ Cũ tojo níca be'ro Manoa nũmo marãpũ tiropũ wa'a, a'tiro ni wereco niwõ: “Õ'acũ o'ó'cu yũ'u tiro etami. Õ'acũ cũ basuta nimigũ, cũrẽ wereco'tegũ weronojõ upũsãjãnu'cã'cu bajuami. ‘¿No'ocjũ niti mũ'u?’ ni sãrĩtiña'tiasũ. Cũ quẽ'rã cũ wãmerẽ weretiami. ⁷ A'tiro niami: ‘Mũ'u nijĩpaco wa'a, ni'cũ pō'rãtigosa'a. Ni'cãcã me'rã ne vinorẽ, si'bio'quere sã'rĩticã'ña. Moisé ba'adutiti'quenojõrẽ ba'aticã'ña. Cũ wĩ'magũ ne bajua'cu téé wẽrĩgũpũ Õ'acũ yagũ nazarero masũ nigũsami,' niami”, ni wereco niwõ.

⁸ Co tojo nicã tũ'ogũ, Manoa Õ'acũrẽ a'tiro ni sãrĩcu niwĩ: “Õ'acũ, mũ'u ãsãrẽ o'ó'cure apaturi ãsã tiropũ o'óya tja. Cũ wĩ'magũ bajuacjũre de'ro wee masõrãsari, ni weregũ a'tiato”, nicu niwĩ.

⁹ Õ'acũ cũ sãrĩsere tũ'o, Manoa nũmo cãpũpũ nigõrẽ cũ basuta nimigũ, cũrẽ wereco'tegũ weronojõ upũsãjãnu'cã, apaturi core bajuacu niwĩ. Co marãpũ Manoa pe'e co me'rã marĩcu

---

† 13:5 13.5 Nazareo masã níró, “Õ'acũ yarã cũuno'cãrã nima”, nisã'rĩrõ wee'e. Na Nazareo masã nirĩ curare vinorẽ, si'bio'quere ne sã'rĩticãrã niwã. Na ye poarire seeticãrã niwã. Tojo nicã wẽrĩ'cãrã upũ tiropũ wa'aticãrã niwã. Nazareo masã sãjãrã, apeterore yoaticã tojo nisetiucãrã niwã. Apetero pe'ere na catiro põtëorõ tojo sãjã, yapaticãrã niwã.

niwĩ. ¹⁰ Cũ bajuacã ĩ'agõ, sojaro me'rã co marãpũre werego wa'aco niwõ:

—Cãrũ yu'u ĩ'a'cu apaturi bajuami tja, nico niwõ.

¹¹ Co tojo nicã tu'ogu, Manoa wã'cãnu'cã, cũ nũmorẽ sirutuwã'cã, cũ tiropũ ejacu niwĩ.

—¿Mu'uta niti yu'u nũmo me'rã ucũ'cu? ni sãrĩtiña'cu niwĩ.

—Ëu, cũta ni'i, nicu niwĩ.

¹² Cũ tojo nicã tu'ogu, Manoa cũrẽ a'tiro nicu niwĩ:

—Mu'u were'que queoro wa'acã, ¿ũsã de'ro wee wĩ'magũrẽ masõrãsari? ¿De'ro weerãsari cũ me'rã? ni sãrĩtiña'cu niwĩ.

¹³ Õ'acũ cũ basuta nimigũ, cũrẽ wereco'tegu weronojõ upũsãjãnu'cã, cũrẽ a'tiro yu'ticu niwĩ:

—Mu'u nũmo nipe'tise yu'u core were'quere weeato. ¹⁴ Ne cã'rõ u'seducaco, tojo nicã vino, si'bio'quere sĩ'rĩticã'to. Te u'sepaganojõ me'rã wee'que quẽ'rãrẽ ba'aticã'to. Tojo nicã Moisé ba'adutiti'quenojõrẽ ba'aticã'to. Nipe'tise yu'u core duti'quere weeato, nicu niwĩ.

¹⁵ Be'ro Manoa cũrẽ a'tiro nicu niwĩ:

—Mu'u ãsã me'rã tojánĩña yujupu. Mu'u ba'acã, ni'cũ cabracãrẽ wẽjẽ, do'arãtirã wee'e.

¹⁶ Cũ pe'e Manoarẽ yu'ticu niwĩ:

—Musã yu'ũre tojadutimicã, musã ba'asere ba'asome. Mejõ pe'e Õ'acũrẽ cabracãrẽ wẽjẽ ãjũamorõpeoya. Manoa cũ “Õ'acũ cũ basuta nimigũ, cũrẽ wereco'tegu weronojõ upũsãjãnu'cãmi”, ni masĩticu niwĩ.

¹⁷ Be'ro Manoa cũrẽ nicu niwĩ:

—¿De'ro wāmetiti mu'u? Mu'u ūsārē were'que queoro wa'acā ĩ'arā, āpērā tu'oropu mu'urē “Diacjũta wereapĩ”, nirāsa'a, nicu niwĩ.

¹⁸ Cũ pe'e Manoarē yu'ticu niwĩ:

—¿De'ro weegu yu'u wāmerē masĩsĩ'rĩti? Yu'u werecāma, musā tu'omarĩa wa'abosa'a, nicu niwĩ.

¹⁹ Be'ro Manoa cabracārē wējē, tojo nicā otese dũca perire mĩ, ũtā bu'ipu ũjũamorõpeo, Õ'acũrē e'catipeocu niwĩ. Manoa, cũ nũmo na ĩ'arĩ cura Õ'acũ na ĩ'ati'quenojõrē ĩ'ocu niwĩ. ²⁰ Pecame'e o'me mujāarĩ cura Õ'acũ cũ basuta nimigũ, cũrē wereco'tegu weronojõ upũsājānũ'cā, o'me wa'teropu mujāa wa'acu niwĩ. Tojo weecā ĩ'arā, Manoa, cũ nũmo di'tapu paamu'rĩque'acārā niwā. ²¹ Cũ narē apaturi bajuatĩcā, Manoa “Õ'acũ cũ basuta nimigũ, cũrē wereco'tegu weronojõ upũsājānũ'cāpĩ”, ni masĩcu niwĩ.

²² Tojo weegu cũ nũmorē nicu niwĩ:

—Marĩ Õ'acũrē ĩ'apu. Tojo weerā marĩ wēĩrāsa'a, nicu niwĩ.

²³ Cũ nũmo pe'e nico niwõ:

—Õ'acũ marĩrē wējēsĩ'rĩgũ, a'te marĩ ũjũamorõpeo'quere, tojo nicā otese dũca peri marĩ o'o'quere ñe'etibopĩ. A'tere ĩ'otibopĩ. Tojo nicā, marĩrē a'tere weretibopĩ, nico niwõ.

²⁴ Be'ro Manoa nũmo wĩ'magũrē põ'rātigo, cũrē Sansón wāmeyeco niwõ. Wĩ'magũ bucuacā, Õ'acũ cũrē añurõ weecu niwĩ.

²⁵ Siape'e me'rā bucu, ni'cā nũmu Sansón Dan ya curuacjārā ya di'tapu nirĩ cura Espĩritu Santu

cũpũre sãjãnu'cãcu niwĩ. Zora, Estaol wãmetise macãrĩ wa'teropũ tojo wa'acaro niwã.

14

Sansón cũ omocã du'te'que ni'i

¹ Ni'cã numũ Sansón Timnat wãmetiri macãpũ bu'acũ niwĩ. Topũ ni'cõ numio filisteo masõrẽ ã'acũ niwĩ. ² Be'ro wi'ipũ dajagũ, cũ pacũsumũarẽ werecu niwĩ:

—Timnapũ ni'cõ filisteo masõrẽ ã'apũ. Yũ'ure numisẽrĩbosarã wa'aya, nicũ niwĩ.

³ Cũ pacũsumũa cũrẽ yũ'ticãrã niwã:

—¿De'ro weegũ mũ'u sõjã filisteo masã, Õ'acũrẽ ãjõpeotirã wa'teropũre mũ'u numo niacjore a'mati? ¿Marĩ Israe curuacjãrã wa'teropũre mũ'u basucãrã numia mũ'u me'rã omocã du'teacjo marĩti? nicãrã niwã.

Sansón pe'e pacũsumũarẽ yũ'ticu niwĩ:

—Core miirã wa'aya. Yũ'u tũ'sago niamo, nicũ niwĩ.

⁴ Õ'acũ filisteo masãrẽ cõ'agũti nígũ, tojo weecu niwĩ. Cũ pacũsumũa “A'te Õ'acũ cũ cũu'que nisa'a”, ni masĩticãrã niwã. Titapũre filisteo masã Israe curuacjãrãrẽ ducicãrã niwã.

⁵ Be'ro Sansón cũ pacũsumũa me'rã Timnapũ bu'acãrã niwã. Na Timnat u'se wesepũ ejari cura, wãcũña marĩrõ yai wĩ'magũ Sansón tiropũ “Jii” pi'aticũ niwĩ. ⁶ Espĩritu Santu Sansõpũre sãjãa, tutuase cũrẽ o'ocũ niwĩ. Tojo weegũ cũ omocãrĩ me'rã dia'cũ yaire wẽjẽgũ, tũasurecã'cu niwĩ. Cabra wĩ'magũrẽ tũasurero weronojõ tojo weecu niwĩ. Tojo weemigũ, cũ pacũsumũarẽ cũ

wee'quere wereticu niwĩ. ⁷ Be'ro numio tiropu bu'a, co me'rã ucũcu niwĩ. Core tu'sayu'ruacu niwĩ.

⁸ Be'ro co me'rã omocã du'tegutigu bu'agu, yai cũ wẽjẽ'cure ma'a ojaropu ã'agũ wa'acu niwĩ. Cũ upumejãrõrẽ mumia yeebi'aque'a, na te co me'rã sãñacã ã'acu niwĩ. ⁹ Tere míí, ne'rẽbu'acu niwĩ. Cũ pacusumuarẽ bocaejagu, narẽ ecacu niwĩ. Na quẽ'rã tere ne'rẽcãrã niwã. “Topu miapu” ni wereticu niwĩ.

¹⁰ Be'ro cũ pacu cũ macũ numo niacjore ã'agũ bu'acu niwĩ. Topu Sansón bosenumu weepocu niwĩ. Na ma'mapjia omocã du'teatji duporo weewaranojõ weecu niwĩ. ¹¹ Filisteo masã cũ ejacã ã'arã, cãrẽ ba'patiajãrẽ treinta umua o'ocãrã niwã.

¹² Sansón narẽ nicu niwĩ:

—Musãrẽ níbocapesere werema. Siete numurĩ bosenumu nise numurĩ queoro musã níbocã, yu'u musãnu'cũ ni'cãrõ su'tiro lino me'rã wéeca su'tiro, tojo nicã bosenumu sãñawuase su'tinojõrẽ o'oguti. ¹³ Musã níbocatirã pũrĩcã, yu'ure treinta su'ti lino me'rã wee'que su'ti, tojo nicã ticuse bosenumu sãñawuase su'tinojõrẽ o'orãsa'a, nicu niwĩ.

Cũ tojo nicã tu'orã, “Jau, mu'u níbocasere ãsãrẽ wereya”, nicãrã niwã.

¹⁴ Be'ro narẽ werecu niwĩ:

“Ba'ayapi'cupure ba'ase wijasa'a.

Tutuagure i'pitise wijasa'a”, nicu niwĩ.

Itia numu na níbocamasĩticãrã niwã.

¹⁵ Ba'paritise wa'ari numurẽ Sansón numo niacjore a'tiro nicãrã niwã:

—Mũ'u marãpu niacjũre te nĩbocasere were-dutiya. Mũ'u wereticã, mũ'urẽ, mũ'u pacũ acaw-ererãrẽ ãjũape'ocã'rãsa'a. ¿Ûsã yere yajasĩ'rĩgõ, ãsãrẽ pijati? nicãrã niwã.

¹⁶ Na tojo nicã tũ'ogo, Sansón nũmo cũ tiropũ wa'a, utigota, cũrẽ nico niwõ:

—Mũ'u yũ'ure uawe'e. Ne yũ'ure ma'iwe'e. Yũ'u acawererãrẽ nĩbocasere sãrĩtiña'cũ niapũ. Yũ'u pe'ere weretiapũ, nico niwõ.

Sansón core yũ'ticũ niwĩ:

—Te nĩbocasere yũ'u pacũsumũa marĩcãrẽ weretiapũ. ¿De'ro weegũ mũ'u pe'ema were-bosari? nicũ niwĩ.

¹⁷ Cũ wereti'que bu'iri ti semanarẽ utipe'ocã'co niwõ. Nitũori nũmũrẽ tũ'omĩ, caributi, core werecũ niwĩ. Tere tũ'ogo, co acawererãrẽ wereturiaco niwõ. ¹⁸ Bosenumũ nitũori nũmũ mujĩpũ sãjãrĩ cura, ti macãcjãrã umũa Sansõrẽ nicãrã niwã:

“Mumiaco nemorõ i'pitise apeyepũa ba'ase marĩ'i.

Yai yũ'rũoro tutuagũ marĩmi”, nicãrã niwã.

Na tojo nicã tũ'ogu, Sansón narẽ yũ'ticũ niwĩ: “Yago wecũo me'rã di'ta se'emorẽcũuwã'cãtirã, nĩbocasere masĩtibopã”, * nicũ niwĩ.

¹⁹ Maata Espĩritu Santu tutuaro me'rã cũpũre sãjãacũ niwĩ. Tojo weegũ Sansón Ascalón wãmetiri macãpu bu'acũ niwĩ. Tocjãrã umũa treintare wẽjẽ, na su'ti sãña'quere ẽ'macũ niwĩ. Tere cũ nĩbocasere were'cãrãrẽ o'ocũ niwĩ. Na me'rã pũrõ uagũ, cũ pacũ ya wi'ipũ dajacũ niwĩ.

* **14:18** 14.18 “Yũ'u nũmorẽ sãrĩtiña'nurãtirã pũricã, nĩbocasere masĩtibopã”, nisĩ'rĩgũ, tojo nicũ niwĩ.

²⁰ Tere ï'agũ, Sansón mañecũ ní'cũ cũ macõrẽ na omocã du'tecã co'te'cũ pe'ere numisocũ niwĩ.

15

Sansón filisteo masã me'rã a'mewẽjẽ'que ni'i

¹ Yoáca be'ro trigo bucúatu'ajari cura Sansón cũ ñumorẽ ï'agũ wa'agũ, ni'cũ cabracãrẽ miacũ niwĩ. Topũ ejagũ, a'tiro ni wãcũcũ niwĩ: “Yũ'u ñũmo ya tucũpũ sãjãagũti”, nicũ nimiwĩ. Co pacũ pe'e cãrẽ sãjãadutiticũ niwĩ.

² A'tiro nicũ niwĩ:

—Yũ'u a'tiro wãcũwũ. Yũ'u macõrẽ ne uatisami, nimiwũ. Tojo weegũ mu'u me'rãcjũrẽ core o'owũ. Co acabijo co yũ'rũoro añugõ nimo. Co pe'ere miaña, nicũ niwĩ.

³ Sansón cãrẽ yũ'ticũ niwĩ:

—Ni'cãrõacã pũrĩcãrẽ filisteo masãrẽ ña'arõ wéegũ, bu'iri moogũsa'a.

⁴ Tojo weegũ cũ trescientos zorra, diayia weronojõ bajurãrẽ ñe'e, puarẽrã na ye pĩcõrĩrẽ du'tecũcũ niwĩ. Te cũ du'te'caropũ ope tĩarĩ õ'ocũ niwĩ. ⁵ Te tĩarĩrẽ sĩ'ayoo, filisteo masã na otese cũoropũ zorrare du'uo'ocũ niwĩ. Nipe'tise trigo na tũ'rẽcũu'que mesãrĩ, u'se weseri, olivo weseri ãjãñe'epe'tia wa'acaro niwũ.

⁶ Filisteo masã tere ï'arã, “¿Noa tojo weea-pari?” ni, a'merĩ sãrĩtiña'cãrã niwã. “Sansón, Timnacjũ buji tojo weecũ niami. Cũ ñumorẽ cũ me'rãcjũrẽ o'o'que bu'iri tojo weecũ niami”, ni wereno'cãrã niwã. Tere tu'orã, filisteo masã core, co pacũre ãjãacõ'acãrã niwã.

⁷ Be'ro Sansón narẽ nicũ niwĩ:

—Musã tojo wee'que wapa yu'u musã me'rã tojo a'pepũrĩnu'cũgũsa'a. Téé musãrẽ a'méca be'ropu añugũsa'a, nicu niwĩ.

⁸ Uputu uatjãgũ, na me'rã a'mewějẽ, pãjãrãrẽ wějẽcu niwĩ. Tojo weetu'ajanu'cõ, ùtãgã Etam wãmeticja nirĩ tutipũ bu'a, topu niseticu niwĩ.

Sansón burro uséca õ'a me'rã a'mewějẽgũ wa'a'que ni'i

⁹ Be'ro filisteo masã Judá di'tapu majãa, topu nerēcãrã niwã. Téé Lehi pu'topu tuustenu'cãcãrã niwã. ¹⁰ Judácjãrã narẽ sãrĩtiña'cãrã niwã:

—¿De'ro weerã ùsã me'rã a'mewějẽrã a'tiati?

Na yu'ticãrã niwã:

—Ûsã Sansõrẽ ñe'erã a'tirã weepu. Ûsãrẽ cũ ña'arõ wee'caronojõta cũrẽ a'merãti, nicãrã niwã.

¹¹ Tere tu'orã, i'tiati mil umua Judácjãrã ùtãgã Etam wãmeticja nirĩ tutipũ bu'acãrã niwã. Sansõrẽ a'tiro nicãrã niwã:

—¿Mu'u masĩweti? Filisteo masã marĩrẽ dutirã, marĩ nemorõ tutuarã nima. ¿De'ro weegu ùsãrẽ tojo weeati?

Narẽ yu'ticu niwĩ:

—Na yu'ure wee'caronojõta yu'u quẽ'rã mejãrõta weepu.

¹² Cũ tojo nicã tu'orã, cũrẽ a'tiro nicãrã niwã:

—Filisteo masãrẽ wiarãtirã, mu'urẽ du'terã a'tirã weepu.

Sansón narẽ yu'ticu niwĩ:

—Õ'acũ wãme me'rã wãmepeo, “Mu'urẽ wějẽsome”, niña, nicu niwĩ.

13 Cũ tojo nicã tũ'orã, “Jau”, nicãrã niwã. “Mejõ mũ'urẽ dũ'te, filisteo masãrẽ wiarãti. Mũ'urẽ wějẽsome”, nicãrã niwã. Tojo weerã pua da pũnũ'mo dari, ma'ma dari me'rã cũrẽ dũ'tecãrã niwã. Dũ'te, cũrẽ ũtã tutipũ ní'cũre miiwijaacãrã niwã.

14 Cũ Lehipũ ejari curare filisteo masã cũrẽ ĩ'arã, pũrõ e'catise me'rã caricũwã'cãticãrã niwã. Na tojo weecã, Espiritu Santu tutuaro me'rã cũpũre sãjãacu niwĩ. Cũpũre sãjãcã, cũrẽ dũ'te'que dari lino ỹjũ'que ca'bise dari weronojõ wa'acaro niwũ. Tojo weero te dari surustedijacaro niwũ. 15 Be'ro burro ũsẽca õ'a, bopoticureri õ'arẽ boca, ti õ'a me'rã mil ũmũarẽ wějẽcũ niwĩ.

16 Be'ro Sansón nicũ niwĩ:
“Burro ũsẽca õ'a me'rã wějẽ, narẽ pua mesã seneocũuarũ.

Burro ũsẽca õ'a me'rã mil ũmũarẽ wějẽcã'pũ”,
nicũ niwĩ.

17 Cũ tojo nĩca be'ro ti õ'arẽ cõ'acã'cũ niwĩ. Cũ a'mewějẽ'carore Ramat-lehi* wãmeyecãrã niwã.

18 Cũ a'mewějẽca be'ro pũrõ acowuocũ niwĩ. Tojo weegu Õ'acũrẽ ũputũ sẽrĩcũ niwĩ: “Yũ'u mũ'urẽ da'raco'tegu ni'i. Mũ'u yũ'ure flisteo masã me'rã a'mewějẽcã, narẽ docaque'acã weepũ. ¿Ni'cãrõacãma acowuose me'rã wẽrĩgũsari? ¿Tojo nicã ã'rã mũ'urẽ ĩjõpeotirã tiorpũ wẽrĩgũsari?” nicũ niwĩ.

---

* 15:17 15.17 Ramat-lehi nĩrõ, “Burro ũsẽca õ'a bu'pa” nis'ĩrĩrõ we'e.

19 Cũ tojo nicã tũ'ogu, Ô'acũ ni'cã cope aco wijacã weecu niwĩ. Ti pe wijasepũre Sansón aco sĩ'rĩcũ niwĩ. Sĩ'rĩtoja, mejãrõta tutuagu wa'acu niwĩ tja. Tojo weero aco wijari pe En-hacore wãmeyeno'caro niwã. Topũ Lehipũ aco wijari pe nidecoti'i yujupũ.

20 Filisteo masã na duticaterore Sansón veinte cũ'marĩ Israe curuacjãrãrẽ sũ'ori niseti'cũ niwĩ.

16

Sansón Gaza wãmetiri macãpũ weeseti'que ni'i

1 Ni'cã nũmũ Sansón Gaza wãmetiri macãpũ wa'acu niwĩ. Topũ ejagu, ni'cõ numio umũarẽ a'metãrãwapata'ari masõrẽ ĩ'acu niwĩ. Be'ro co ya wi'ipũ co me'rã cãrĩgũ sãjãacu niwĩ.

2 Gazacjãrã “Sansón ti macãpũ niapũ” nicã tũ'ocãrã niwã. Tojo weerã ti macã sãjãrĩ sope pũ'to cã'mota'anũ'cãeja, co'tebo'reacãrã niwã. “Bo'reacã cãrẽ wẽjãrãti” nĩrã, ti ñamirẽ ne cãrẽ cariboticãrã niwã.

3 Sansón pe'e ñami deco wã'cã, ti macã cja sopere te botari me'rãta du'uamĩ, tere wũa, ũrũgũ Hebrõ wãmetiri macã põtẽorõ nicju bu'ipũ miacũ niwĩ.

Sansón, Dalila ye queti ni'i

4 Be'ropũ cũ ni'cõ numio Dalila wãmetigore uacu niwĩ. Co e'sari pa ũrũpagũ deco nĩrĩ pa Sorec wãmetiri pa'tirocjõ nico niwõ. 5 Tere masĩrã, filisteo masã wiorã co tiropũ wa'acãrã niwã. Core a'tiro nicãrã niwã:

—Sansõrẽ “¿De'ro wee tocã'rõ tutuati?” nígõ, weesoose me'rã cãrẽ weredutiya. Tojo wee ùsã cãrẽ du'te, tutuaticã weemasĩrãsa'a. Mũ'u tojo weecã, ùsãncũ mũ'urẽ niyeru pajiro o'orãti, nicãrã niwã.

⁶ Tojo weego Dalila Sansõrẽ a'tiro nico niwõ:

—Wereya yu'ure. ¿De'ro weegu mũ'u tocã'rõ tutuase cõtiti? Mũ'u tutuase moogũ wa'acã, ¿ñe'e me'rã mũ'urẽ du'tebosari? ni sãrĩtiña'co niwõ.

⁷ Sansón core yu'ticu niwĩ:

—Siete dari bucatjẽ nise dari, bopotise dari me'rã yu'ure du'tecã, yu'u tutuase pe'tirosa'a. Mejõ nigũ weronojõ tojagusa'a, nicu niwĩ.

⁸ Cũ tojo nicã tu'orã, filisteo masã wiorã siete dari bopotise darire core miiticãrã niwã. Te dari me'rã Dalila Sansõrẽ du'teco niwõ. ⁹ Filisteo masã wiorã ti tucũ bajutiropu nicãrã niwã. Sansõrẽ du'tetoja, cãrẽ a'tiro caricũco niwõ:

—¿Sansón, filisteo masã mũ'urẽ ñe'erã a'titojama! nico niwõ.

Co tojo nicã tu'ogu, Sansón te darire yuta dare ùjúasurero weronojõ surecã'cu niwĩ. Tojo weerã filisteo masã de'ro wee cũ tutuati nisere masiticãrã niwã.

¹⁰ Tojo wa'acã, Dalila Sansõrẽ a'tiro nico niwõ:

—Yu'ure bujicã'pã. Tojo nicã, yu'ure nisooapu. Wereya. ¿Ñe'enojõ da me'rã mũ'urẽ du'tebosari, mũ'u sureticã? nico niwõ.

¹¹ Sansón core yu'ticu niwĩ:

—Pũnu'mo dari ma'ma dari, du'teno'ña marise dari me'rã yu'ure añurõ du'tecã, mejõ nigũ weronojõ tutuatigu tojagusa'a, nicu niwĩ.

12 Cũ tojo nicã tũ'ogo, Dalila ma'ma darire mii, cãrẽ dũ'teco niwõ. Dũ'tetoja, cãrẽ caricũco niwõ:

—¡Sansón, filisteo masã mũ'urẽ ñe'erã a'titojama!

Filisteo masã ti tucũ bajutiropũ nico'tecãrã niwã. Co tojo nicã tũ'ogũ, Sansón yuta darire weronjõ te darire wejesurecũ niwĩ.

13 Be'ro Dalila Sansõrẽ a'tiro nico niwõ:

—Mũ'ũ yũ'ure bujicã'a, nisoodecoti'i yu-jupũ. ¿De'ro weecã mũ'ũ tutuatigũ tojagũsari? Wereya, nico niwõ.

Cũ yũ'ticũ niwĩ:

—Su'ti su'awũaropũ yuta paasu'aro weronjõ ye poarire seepa'ta'que siete darire paasu'atjãgõ, dũ'tecũũa. Mũ'ũ tojo weecã, yũ'ũ tutuatigũ, mejõ nigũ weronjõ tojagũsa'a, nicũ niwĩ. ¹⁴ Tojo weego cũ cãrĩrĩ cura Dalila cũ poarire siete dari seepa'ta'quere su'ti su'aropũ su'a a'mesũ'ocũuco niwõ. Tojo weetu'aja, tuturire di'tapũ paabi'anũ'cõ, co su'a'que darire dũ'teñe'ecũuco niwõ.

Be'ro apaturi Sansõrẽ caricũco niwõ:

—¡Sansón, filisteo masã mũ'urẽ ñe'erã a'titojama! nico niwõ. Cũ cãrĩ'cũ nimigũ, wã'cã, cãrẽ seepa'ta'que dari dũ'tecũ'que tuturire wejedu'acũ niwĩ.

15 Cũ tojo weecã, co nico niwõ:

—Mũ'ũ yũ'ure ëjõpeotigũ, ¿de'ro weegu “Mũ'urẽ ma'i'i”, nimiti? I'tiati yũ'ure bujicã'gũ weepũ. A'tiro wee tutua'a nisere ne werewe'e, nico niwõ.

16 Peje n̄m̄urĩ c̄urē tojo cariboco niwō. 17 Tojo weeḡu caributic̄umí, core queoro werepe'ocã'c̄u niwĩ:

—Ȳu'u bajuase d̄uporo “Õ'acũ yaḡu nazareo c̄ũuno'yutojaḡusami” nino'c̄u ni'i. Nazareo nit̄jaḡũ, ye poari ne ni'c̄ati seeno'ña marĩ'i. Ye poarire seec̄õ'acãma, ȳu'u tutuase pe'tirosa'a. Mejõ niḡá weronojõ tutuatiḡu tojaḡusa'a, nic̄u niwĩ.

18 Dalila “Queoro werepe'ocã'mi” ni masĩgõ, filisteo masã wiorãrē queti o'óco niwō. Tere t̄u'orã, filisteo masã wiorã na “M̄u'urē o'orãti” ní'que niyeru me'rã co ya wi'ip̄u ejacãrã niwã.

19 Sansón c̄ũ n̄mo ya usó bu'ip̄u d̄upoa peo, c̄ãr̄iȳu'r̄uac̄u niwĩ. C̄ũ c̄ãr̄iȳu'r̄uac̄ã ĩ'agõ, ni'c̄urē c̄ũ poarire siete seepa'ta'que darire seedutigo pijico niwō. 20 C̄ũ seetajaca be'ro caricũco niwō:

—¡Sansón, filisteo masã m̄u'urē ñe'erã a'titojama! nico niwō.

Sansón wã'cã, “Tod̄uporo wee'caronojõ wa'arosa'a”, ni wãcũc̄u nimiwĩ. Õ'acũ c̄urē wijaacã, ne masĩtic̄u niwĩ.

21 Be'ro filisteo masã c̄urē ñe'e, c̄ũ caperire ore-weecã'cãrã niwã. Tojo weetoja, Gaza wãmetiri mac̄ap̄u c̄urē miibu'acãrã niwã. Cõme dari me'rã d̄u'tet̄jãrã, bu'iri da'reri wi'ip̄u trigore ãr̄ũaduticãrã niwã. 22 Siape'e me'rã c̄ũ poari pĩ'r̄iwijan̄u'cãcaro niwũ tja.

Sansón c̄ũ w̄erĩ'que ni'i

23 Be'ro filisteo masã wiorã na ějõpeogu Dagõrē ějõpeori wi'ip̄u ner̄ecãrã niwã. Na c̄urē wa'ic̄urãrē w̄ejē ũj̄ũamorõpeorãtirã, tojo nicã

bosenumu weeporãtĩrã, tojo weecãrã niwã.
A'tiro basacãrã niwã:

“Marĩ ãjõpeogu marĩrẽ ã'atu'tigu Sansõrẽ marĩrẽ
wiacu niami”.

²⁴ Masã ti wi'ipũ nirã quẽ'rã na ãjõpeogu
Dagõrẽ a'tiro ni basapeocãrã niwã:

“Marĩ ãjõpeogu marĩrẽ ã'atu'tigu Sansõrẽ marĩrẽ
wiacu niami.

Cũ marĩ ye trigo weserire ãjũa'cu, pãjãrã marĩ
acawererãrẽ wẽjẽ'cure wiacu niami.”

²⁵ Na pũrõ e'catitjãrã, a'tiro caricũcãrã niwã:
“Sansõrẽ marĩ wa'teropũ miitia, cũrẽ bujicã'rã”,
nicãrã niwã. Tojo weerã cũ bu'iri da'leri
wi'ipũ ní'cure na nerẽrõpũ miiejacãrã niwã.
Na tojo weecã ã'arã, masã cũrẽ bujicã'cãrã
niwã. Ti wi'i na ãjõpeogu Dagõrẽ ãjõpeori wi'i
cjase tuuñe'ese tuturi deco cũrẽ nu'cũduticãrã
niwã. ²⁶ Tojo wéeca be'ro Sansón ma'mũ cũrẽ
tũawã'cãgũrẽ a'tiro nicu niwĩ:

—Yũ'ure a'ti wi'i tuuñe'ese tuturi wa'tero
nu'cõña, te tuturipũ ñatuuwã'cãcã, nicu niwĩ.

²⁷ Ti wi'ipũre umũa, numia mu'muyũ'rũacãrã
niwã. Nipe'tirã filisteo masã wiorã topũ nicãrã
niwã. Tojo nicã ti wi'i bu'i opa sira nirõpũ
i'tiati mil masã Sansõrẽ bujicã'cã ã'adjocãrã
niwã. ²⁸ Tojo wa'ari cura Sansón Õ'acũrẽ a'tiro
sẽrĩcu niwĩ: “Yũ'ure wãcũña. Ni'cãti yũ'ure
tutuase o'onemoña tja. Ye caperire filisteo masã
orewee'que wapa a'megũtigu wee'e”, nicu niwĩ.

²⁹ Sansón tojo sãrĩtoja, ti wi'i deco tuuñe'ese
tuturi pũa tuturo wa'teropũ diacjũcamocã me'rã
ni'cã tuturopũ, cũpecamocã me'rã ape tuturopũ
ñatuunũ'cãejacu niwĩ. ³⁰ Tojo weetoja, a'tiro

caricũcũ niwĩ: “¡Filisteo masã me'rã yu'ure wẽrĩcã weeya!” nicũ niwĩ.

Be'ro nipe'tise cũ tutuase me'rã te tuturire tuunuadijocũ niwĩ. Cũ tojo weecã, ti wi'i wiorã, tojo nicã nipe'tirã ti wi'ipũ ní'cãrã bu'ipũ doquepejacaro niwã. Tojo weerã wẽrĩpe'tia wa'acãrã niwã. Tojo wee Sansón cũ wẽrĩrĩ nũmũrẽ cũ catiri ɯmũcore wẽjẽ'caro yu'rũoro filisteo masãrẽ wẽjẽnemocũ niwĩ.

³¹ Be'ro cũ acabijirã, nipe'tirã cũ pacũ acawererã cũ upũre miirã wa'acãrã niwã. Cũ pacũ Manoarẽ yáaca tutipũ Zora Estaol decopũ cũrẽ yaacãrã niwã. Sansón veinte cũ'marĩ Israe curuacjãrãrẽ sũ'ori nisetiũ niwĩ.

*****

**Õ'âkã hi yeere uúkũri turi Tukano
New Testament in Tucano (BR:tuo:Tucano)**

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tucano

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tucano [tuo], Brazil

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tucano

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2020-12-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source
files dated 9 Oct 2020

00ebd04f-7b0d-5a72-9407-eb53ae2bd086